

DI-LI-SHÜ

地理书

—lin

—连

VÆN-KOH KWU-KYING Z-T'I YIU-TIN KÔNG-TSING.

万国古今事体有点讲进

Yi-da-li.

以大利^[1]

相土所宜 利有攸往

以古为鉴 动罔不臧

Kyün s.

卷四

Yiæ-su lôh-væn 1852 nyin.

耶稣落凡 1852 年^[2]

NYINGPO.

[1] 现译为意大利

[2] 即公元 1852 年

YI-DA-LI. 以大利

Di-ih Tsông. 第一章

Yi-da-li ting yiu-ming-deo di-fông ziu-z Lo-mô.

以大利顶有名头地方就是罗马。

Ing-we tÔng-ts'u-ts Eo-lo-pô teng Üô-si-üô hyü-to koh-su, dzong Da-Ing ih-dzih tao Üô-lah-pah, lin Ah-fi-li-kyüô poh-pin di-fông, tu z tao Lo-mô-koh ky'i tsing-kong-go; tsæ wô ing-we yin-dzæ Eo-lo-pô nen-pin hyü-to di-fông, lin Moh-si-ko teng Nen Üô-me-li-kyüô keh-sing u-sen, tu z tseng-djong Lo-mô kyiao-wÔng; ziah-z feh hyiao-teh Lo-mô-koh kwu-z-tsin teng kying-næn-kæn z-t'i, k'ong-p'ô lin keh-sing hyü-to bih-koh z-t'i, yia long-tsong ve da-li ming-bah-go.

因为当初子欧罗巴等^[1]亚细亚许多国数，从大英一直到阿拉伯^[2]，连阿非利加北边地方，都是到罗马国去进贡个。再话因为现在欧罗巴南边许多地方，连墨西哥等南亚美利加箇星乌碎^[3]，都是尊重罗马教皇。若是弗晓得罗马国古时节^[4]等今难间^[5]事体，恐怕连箇星许多别国事体也拢总舖大里明白个。

[1] 和；跟。现代宁波话说「搭」

[2] 现译为阿拉伯

[3] 地方

[4] 时候

[5] 现在

Yi-da-li miao-ts z 'ah-li u-sen læ-go, shü-li m-neh wô-tih; dæn-z kwu-z-tsin yiu hyü-to. Hyi-lah ny ing ts'in tao Yi-da-li teng Si-kyi-li deng-kæn; keh-lah Lo-mô shih-wô teng hyiang-fông keh-sing, yiu hyü-to z teng Hyi-lah siang-ziang-go.

以大利苗子^[1]是何里鸟碎来个，书里呒得话的。但是古时节有许多希腊人迁到以大利等西基里^[2]庵间。箇拉罗马说话等乡方箇星，有许多是等希腊相像个。

[1] 土著

[2] Sicily, 现译为西西里

Tsih-jü næn-kæn Si-pin c'ü-c'ü di-fông yüong-go z-ngæn tu z tso yiang-shih-go kyiao-leh Lo-mô-z. Dæn-z keh-'ao z bing feh z Lo-mô di-fông c'ih-go; peng-læ tu z Hyi-lah di-fông tsia-læ-go, peh-ko yiang shih yiu-tin kæ-ko, dæn-z ih-do-pun teng Hyi-lah-z tso yiang-shih-go. Kyü Hyi-lah ny ing wô, keh-sing z-ngæn z ih-go Fi-nyi-kyi ny ing, ming-z kyiao-leh Kô-dah-mo-s, ta-ko-læ-go.

即如难间西边处处地方用个字眼都是做样式个，叫勒罗马字。但是箇号字并弗是罗马地方出个。本来都是希腊地方借来个，不过样式有点改过，但是一大半等希腊字做样式个。据希腊人话，箇星字眼是一个腓尼基人——名字叫勒加达摩斯^[1]——带过来个。

[1] Κάδμος，现译为卡德摩斯。希腊神话人物，传说是他将腓尼基字母传入希腊

Dæn-z ing-we Fi-nyi-kyi veng-li teng shih-wô tu teng Yiu-t'æ-koh
di-fōng ih yiang-go, tsæ-wô Hyi-lah-z yiang-shih da-kæ teng kwu-z-
tsin Hyi-pah-læ-z ts'ô-feh-to siang-mao; ka wô-ky'i-læ Si-pun-pin yiu
keh-'ao Lo-mô-z jih-dzæ ky'ü-leh Fi-nyi-kyi teng Yiu-t'æ-koh nying.

但是因为腓尼基文理等说话都等犹太国地方一样个，再话希腊字样式大概等古时节希伯来字差弗多相貌。介话起来西半边有箇号罗马字实在亏了腓尼基等犹太国人。

Ing-we Lo-mô nying læ-tih pa-go bu-sah, peng-læ z teng Hyi-lah
nying læ-tih pa-go, tso bu-sah go, peh-ko ming-z kôh-iang; tsæ-wô
Lo-mô veng-li teng kyiao-meng, tu z Hyi-lah lah tsia-ko-læ-go; keh-
lah keh sing z-t'i yia feh-pih ling-nga tsæ kông de.

因为罗马人来的拜个菩萨^[1]，本来是等希腊人来的拜个做菩萨个，不过名字各样。再话罗马文理等教门，都是希腊拉借过来个。箇拉箇星事体也弗必另外再讲了。

[1] 神仙

Dzong Yiæ-su yi-zin nyi-sæn-pah nyin Ih-dzih tao næn-kæn, Lo-mô-koh z-t'i ah-lah wa neng-keo hyiao-teh dziang-si; ziah-z tsæ pi keh-go zôn-gzin z-t'i, ing-we shü ky'üih-go, vu-dzong k'ao-kyiu, teng Hyi-lah z-t'i ih-yiang-go, yia tu yiu-tin yi-hyü yi-jih-go.

从耶稣以前二三百年一直到难间，罗马国事体阿拉还能够晓得详细。若是再比箇个上前事体，因为书缺个，无从考究，等希腊事体一样个，也都有点又虚又实个。

Yiæ-su yi-zin 752 nyin, wô yiu ih-go gyiang-dao wông, ming-z kyiao-leh Lo-mô-lu: keh Lo-mô dzing-ts z gyi tsôh go. Ka z-'eo dzing-ts ti-ti; gyi ah-di c'ü-siao gyi, kah dzing-ts t'iao-ko-ky'i-de: keh Lo-mô-lu ziu sang-ky'i, coh ah-di do-læ tang-sah-de. Keh-go z-t'i yia z yü-sin ih-go ziao-deo ts-tin tsiang-læ Lo-mô-nying coh-kwun dong ken-ko dziang-t'ong yiu tang-tsiang z-t'i.

耶稣以前 752 年，话有一个强盗王，名字叫勒罗马鲁^[1]：箇罗马城子是其筑个。介时候城子低低。其阿弟取笑其，格城子跳过去了。箇罗马鲁就生气，捉阿弟驮来打煞了。箇个事体也是预先一个兆头，指点将来罗马人只管动干戈，长通^[2]有打仗事体。

[1] Romulus，现译为罗慕路斯。传说中罗马城的创建者

[2] 常常

Keh-pæn ts'ao-k'eo lao-nyüing m-neh; s-deh-lön-kyün nying-kô
tu feh k'eng tsiang zi-go nön he-peh gyi-lah tso lao-nyüing; keh-lah
Lo-mô-nying ziu ts'eng-c'ih ih-go kyi-kao læ; iah-ding ih-go nyih-ts,
pa ih-zo le-dæ, ziu ts'a-ky'i ts'ing s-gying s-yün keh-sing nying tu læ
k'en.

箇班草寇老娘呒得，四凸乱圈^[1]人家都弗肯将自^[2]个因许拨其
拉做老娘。箇拉罗马人就忖出一个计较^[3]来，约定一个日子，摆一
座擂台，就差去请四近四远箇星人都来看。

[1] 到处

[2] 自己，现代宁波话说「自家」

[3] 计策

Ziu yiu hyü-to nen-nyü lao-siao long-tsong-tseo-long-læ; tsing
hao læ-kæn k'en z-'eo, hweh-r-jün yiu ih-do-pæn nying tseo-c'ih-læ,
tsiang keh-sing do-kwu-nyiang yiu-yü-peh-dzing long-tsong ts'iang-
leh ky'i de. Ts'iang-ky'i ts-'eo, keh-sing tso ah-tia cü-kwu ziu ky'i-leh
ping, ky'i kyi gyi. Keh-sing Lo-mô-nying ziu læ nying-tsih. Liang-pin
dzing-shü tu pa-k'æ: kw'a iao kao-tsin, z-'eo, keh-sing ts'iang-ky'i-kæn
nyü-nying, tu tseo-c'ih-læ peng tao tông-cong-nyiang, kyün liang-pin
dô-kô 'o-ts z-de. Gyi wô, “feh-leng 'ah-li ih-pin tang-ying, ah-lah pih-
ding tu yiu sông-sing: ziah-wô ah-lah peng-di-nying tang-ba shih-wô,

k'o-lin ah-lah ziu m-neh ah-tia: ziah-wô Lo-mô-nying tang-ba shih-wô, k'o-lin ah-lah ziu iao tso kwu-sông lao-nyüing de."

就有许多男女老少拢总走拢来。正好来间看时候，忽而然有一大班人走出来，将箇星大姑娘有余不剩，拢总抢了去了。抢去之后，箇星做阿爹主顾就起了兵，去救其。箇星罗马人就来迎接。两边阵势都摆开。快要交战时候，箇星抢去间女人都走出来奔到当中央，劝两边大家和止是了。其话：「弗论何里一边打赢，阿拉必定都有伤心。若话阿拉本地人打败说话，可怜阿拉就呒得阿爹。若话罗马人打败说话，可怜阿拉就要做孤孀老娘了。」

Liang-pin ny ing t'ing-meng keh-kyü shih-wô, ziu dô-kô 'o-moh de; dzong-ts'-ts-'eo 'eh-tæn-long tso-kô-sang, ziang zi-kô ny ing ka kông-deh-læ.

两边人听闻^[1]箇句说话，就大家和睦了。从此之后合带拢做家生，像自家人介讲了来。

[1] 听见，现代宁波话说「听明」

Keh^[1]Lo-mô-lu tso 37 nyin wông-ti. Lo-mô-lu si-ko-ts 'eo, keh-sing cü-'eo ziu long-gyün, feh k'eng tsæ lih wông-ti; dæn-z pah-sing coh-kwun feh t'a-bing, keh-sing cong cü-'eo yia feh neng-keo djü-ah gyi-lah, ziu dô-kô siang-liang, kong-kyü ih-go dzæ-dzing hao-tin cü-kwu, ming-z kyiao-leh Nu-mô, tso wông-ti.

箇罗马鲁^[1]做 37 年皇帝。罗马鲁死过之后，箇星诸侯就弄权，弗肯再立皇帝。但是百姓只管弗太平，箇星众诸侯也弗能够治压其拉，就大家商量，公举一个才情好点主顾，名字叫勒努马^[2]，做皇帝。

[1] 原文错印为 Lo-mo-lu

[2] Numa Pompilius，罗马王政时期第二任国王

Keh-go Nu-mô yiu-tin ziang Hyi-lah-koh So-leng ka-go, tso-nying yi ts'ong-ming yi kong-dao. Gyi sing-tsôh-c'ih hyü-to lih-fah læ, wô z teng ih-go sin-nying dô-kô siang-liang-ts tso-go, deh-we hao s-teh pah-sing-lah yü-kô k'eng i-djong-gyi.

箇个努马有点像希腊国梭伦^[1]介个，做人又聪明又公道。其新作出许多律法来，话是等一个仙人大家商量仔做个，特为好使得百姓拉愈加肯倚重其。

[1] Σόλων。古希腊改革家、政治家

Ping-ts'ia ing-we gyi hyiao-teh væn-pah tso nyding, z tsong iao yiu ih-pin dziah-gæ, sing-li pih iao yiu-tin p'ô-gyü, keh-lah gyi eo pah-sing-lah kying-djong hyü-to bu-sah, tsih z feh-hyü gyi-lah su-c'ih bu-sah-go siang-mao læ.

并且因为其晓得凡百做人，是总要有一边着戤，心里必要有点怕惧，箇拉其讴百姓拉敬重许多菩萨，只是弗许其拉塑出菩萨个相貌来。

'Eo-deo kah-pih yiu ih-koh, teng Lo-mô læ-tih tang-tsiang. Liang-ts ping-mô we-long, yi-kying kw'a iao kao-tsin de; tsiang-kyüing ing-we feh-sô-teh sông-diao hyü-to nyting, gyi wô, shü-ying ni, nyün-z bu-sah tso-cü-go; ah-lah neng-k'o liang-pin kôh-nying t'iao-shün sæn-go ing-yüong, dô-kô te-siu bih kao-ti; ziah-z ng-lah keh-pin ying-de shih-wô, ah-lah dông-pin mô-zông ziu sia 'ong-shü deo-voh ng-lah.

后头隔壁有一国，等罗马来的打仗。两支兵马会拢，已经快要交战了。将军因为弗舍得丧掉许多人，其话：「输赢呢，原是菩萨做主个，阿拉能可两边各人挑选三个英雄，大家对手趨高低^[1]。若是尔拉^[2]箇边赢了说话，阿拉荡边马上就写降书投伏尔拉。」

[1] 较高下

[2] 第二人称复数，现代宁波话说「僚」

Ü-z-wu Lo-mô-nying ziu t'iao-shün sæn-go cü-kwu z sæn hyüong-di, ming-z kyiao-leh Ho-læ-si, keh-deo pun-pin yia t'iao-shün sæn-go hao-lao yia z sæn-hyüong-di, ming-z kyiao-leh Kwu-læ-si.

于是乎罗马人就挑选三个主顾，是三兄弟，名字叫勒诃莱西
[1]，箇头半边也挑选三个好佬也是三兄弟，名字叫勒古莱西^[2]。

[1] Horatii

[2] Curiatii

Keh loh te-siu, kyi-jün dong-siu kao-tsin, kôh-nying hyin-c'ih gyi-go peng-z læ, ng ih tao, ngô ih ts'iang, tsin zÔng ih t'ong, ziu yiu liang-go Ho-læ-si yi-kying teng-z-li peh keh-pin tang-sah-de; dæn-z keh-pin sæn-hyüong-di yia 'o-sæn tu yi-kying ziu-sÔng-liao de. DÔng-pin keh-go Ho-læ-si ih-k'en ziu yüong zÔng ih-kyi, kô-hyi-deo sön tang batsiang: tseo-de. Keh-pin sæn-hyüong-di ih-k'en-gyi tao-siang dao-tseo de, hyüih-sing feh k'eng hyih gyi, ziu 'ô-sæn cü-kwu 'eo-pe kying-kying tse-zÔng ky'i; Lo-mô-nying: ih-k'en keh sih-shü feh-ziang de ni: keh-pin k'en-ts t'ao-z yi-kying ying tao-siu de; feh teh-cü keh-go Ho-læ-si deo-nyin-cün: ih-k'en-zin-deo ih-go Kwu-læ-si yi-kying ts'ô yiu-'æn lu, kw'a iao tse-djöh kw'a de, ing-we keh-go cü-kwu sÔng læ-leh ky'ing-k'o, yi pi keh liang-go peng leh kw'a, keh-lah gyi sin ken-djöh. Keh Ho-læ-si tæn-teng gyi kw'a gying-long-læ, ziu dzong-sin tao-peng-cün-læ, c'ih-gyi-peh-i di-ky'i siu z-ka ih-tao tsiang gyi sing-ming kyih-ko de. Di-nyi cü-kwu læ, yia peh gyi sah-diao de. Di-sæn cü-kwu peng-læ z yi-kying ziu-leh djong-sÔng-liao, ken-djöh gyi tsing-tsing hô-hen, iao tang-gyi-ying z mæn-sang-lih-go, ping-ts'ia lin-tsih tang tu yia hao-vong teng gyi tang de. Keh-pin nyding sin deo-'Ông de; 'eo deo

pông-dzu Lo-mô ny ing tao bih-c'ü ky'i tang-tsiang; dæn-z ing-we sing-siang iao tso-li-t'ong-nga-koh, keh-lah Lo-mô ny ing tsiang gyi-lah di-fông t'ong-sing mih-diao-de.

箇六对手，既然动手交战，各人显出其个本事来。尔一刀，我一枪，战上一通，就有两个词莱西已经登时里拨箇边打煞了。但是箇边三兄弟也和三都已经受伤了了。荡边箇个词莱西一看就用上一计，假戏头算打败仗走了。箇边三兄弟一看其倒想逃走了，血心弗肯歇其，就下三主顾后背紧紧追上去。罗马人一看箇式势弗像了呢，箇边看仔讨是已经贏到手了。弗得知箇个词莱西头扭转一看，前头一个古莱西已经差有限路，快要追着快了，因为箇个主顾伤来勒轻可，又比箇两个奔勒快，箇拉其先赶着。箇词莱西单等其快近拢来，就从先倒奔转来，出其不意提起手是介一刀，将其性命结果了。第二主顾来，也拨其杀掉了。第三主顾本来是已经受了重伤了，赶着其真真呵鼾，要打其贏是蛮省力个，并且连即打都也好留等其打了。箇边人先投降了，后头帮助罗马人到别处去打仗，但是因为心想要做里通外国，箇拉罗马人将其拉地方统性灭掉了。

Meng-go shih-wô. 问个说话

Yi-da-li læ 'ah-li? Lo-mô-koh læ 'ah-li? Dza-we Lo-mô-koh z-t'i
sön veng-nga pi bih-koh iao-kying ni? Yi-da-li bao-z deng-kæn: nyng
z 'ah-li læ go? Lo-mô shih-wô teng z-ngaen hao tso bing-kyü feh?: Lo-
mô-z peng-læ z 'ah-li c'ih-go? Lo-mô veng-li teng kyiao-meng, bu-sah
keh-sing, dza-we hao-vong ling-nga tsæ kóng de? Lo-mô-koh zông-zin
kwu-z ah-lah neng-keo k'ao-jih feh? Lo-mô dzing-ts z jü cöh-go? Kyi-z
cöh-go? Lo-mô nyng zin-deo dæ lao-nyüing yüong soh-go kyi-kao?
Lo-mô-lu si-ko-ts-'eo jü tsih-we? Gyi tso-nying 'o-jü yia? Ka z-'eo. yiu
dza-go tang-tsiang z-t'i?

以大利来何里？罗马国来何里？咋会罗马国事体算分外比别国
要緊呢？以大利暴时庵间人是何里来个？罗马说话等字眼好做凭据
弗？罗马字本来是何里出个？罗马文理等教门、菩薩箇星，咋会好
留另外再讲了？罗马国上前故事阿拉能够考实弗？罗马城子是谁^[1]
筑个？几时筑个？罗马人前头抬老娘用啥个计较？罗马鲁死过之后
谁即位？其做人何如呀？介时候有咋个打仗事体？

[1] 现代宁波话说「啥人」

Yiæ-su-yi-zin 409 nyin yiu ih-go wōng-ti, ing-we gyi wōng-ti tso-leh īwa, cong cü-'eo teng cong pah-sing ziu tsiang gyi fi-diao; 'eo-deo lih liang-go Tsong-kwun, ziang Üô-tin di-fōng tsong-kwun ts'ô-feh-to gyün-ping, yia z ih-nyin ih-zing.

耶稣以前 409 年有一个皇帝，因为其皇帝做勤坏，众诸侯等众百姓就将其废掉^[1]。后头立两个总管，像雅典地方总管差弗多权柄，也是一年一任。

[1] 国王塔克文被废，罗马王政时代结束，发生于公元前 509 年，此处原文年份有误

Yiu ih-go tsong-kwun ming-z kyiao-leh Peh-lu-to; gyi yiu liang-go ng-ts, t'eo-bun tang-sön dzing-gyiu iao siang īæn-we-cün zin-deo fi-diao-go cü-kwu, tsæ lih gyi tso wōng-ti. Peh-lu-to teh-cü, ziu tsiang gyi liang-go ng-ts tu ding gyi si-ze, ping-ts'ia wa iao k'ô gyi læ tao zi-go tōng-min-zin sah-gyi-diao. Keh z æ-sih koh-kô pi zi-go ng-ts wa æ-sih.

有一个总管名字叫勒不鲁多^[1]，其有两个儿子，偷伴^[2]打算仍旧要想挽回转前头废掉个主顾，再立其做皇帝。不鲁多得知，就将其两个儿子都定其死罪，并且还要拘其来到自个当面前杀其掉。箇是爱惜国家比自个儿子还爱惜。

[1] Lucius Junius Brutus，罗马共和国第一任执政官

[2] 偷偷地；暗地里

‘Eo-deo yiu ih-go cü-‘eo ming-z kyiao-leh Ko-li-o-læn, ing-we pah-sing-lah tsiang gyi c’ong-kyüing de, keh-lah gyi hyüih-sing siang pao-dziu. Gyi tseo tao ih-go dih-koh di-fông ky’i t’iao-so, ky’ün gyi-lah fah-ping ky’i vah Lo-mô di-fông. Ing-we keh-go Ko-li-o-læn peng-z hao, tsæ-wô yi-z ts’ih-ts’-ts’ih-‘eng teng Lo-mô nying yiu ün-ky’i, keh-lah ‘ô-kô keh-sing nying ziu nyiang gyi pô-sæ. Keh Ko-li-o-læn ziu ta-ling ih-do-de ping-mô tao-Lo-mô-koh læ, sing-shü li-‘æ-leh-kying. Yi-kying kw’á tao-de, keh-sing Lo-mô-nying ky’ih-hoh de, ziu ts’á hyü-to cü-‘eo teng da-fu ky’i gyiu-k’eng gyi. Ko-li-o-læn tsih-i feh t’ing, ih-ngæn feh ts’æ gyi-lah; ‘eo-deo yi ts’á ih-do-pæn tsi-s ky’i, yia dzing-gyiu feh-siang ken. Ka z-‘eo Ko-li-o-læn ping-mô yi-kying tao-leh Lo-mô dzing-nga, ts’ô-feh-to iao, p’o-tsing kw’á-de; ziu yiu ih-do pæn nyü-nying, c’ün-leh su i-zông, tseo-c’ih-læ. Ling-deo (cü-kwu ziu-z Ko-li-o-læn zi-go ah-nyiang teng gyi zi-go lao-nyüing) ling-leh ih-do-pæn nyü-nying, ziu læ gyi-go min-zin gyü-tæn-lôh, k’eh-deo li-pa, gyiu gyi k’o-lin gyi peng-di pah-sing. Ko-li-o-læn ih-k’en tông-feh-ky’i, tsih hao z-ka wô, “Ah-nyiang Lo-mô di-fông jih-dzæ ky’ü-leh ng kyiucün go; tsih-z ngô, tso ng-ts cü-kwu sing-ming z ih-ding næn-pao de.” Gyi ziu feng-fu siu-‘ô ping-mô t’e-cün-ky’i, dæn-z keh-pæn ping-mô tu ün-sing mun-dao, feh dzing-nyün k’ong-siu-læ k’ong-siu ky’i, tseo-tao pun-lu-zông ông tsao-tsao tsiang Ko-li-o-læn sah-diao de.

后头有一个诸侯名字叫勒哥里倭兰^[1]，因为百姓拉将其充军了，箇拉其血心想报仇。其走到一个敌国地方去挑唆，劝其拉发兵去伐罗马地方。因为箇个哥里倭兰本事好，再话又是切齿切恨等罗马人有怨气，箇拉下家箇星人就让其把帅。箇哥里倭兰就带领一大队兵马到罗马国来，声势厉害勒紧。已经快到了，箇星罗马人吃惶了，就差许多诸侯等大夫去求恳其。哥里倭兰执意弗听，一眼弗睬其拉。后头又差一大班祭司去，也仍旧弗相干。介时候哥里倭兰兵马已经到了罗马城外，差弗多要破进快了。就有一大班女人穿勒素衣裳，走出来。领头主顾（就是哥里倭兰自个阿娘等其自个老娘）领勒一大班女人，就来其个面前跪带落，磕头礼拜，求其可怜其本地百姓。哥里倭兰一看挡弗起，只好是介话：「阿娘，罗马地方实在亏了尔救转个，只是我做儿子主顾性命是一定难保了。」其就吩咐手下兵马退转去，但是箇班兵马都怨声满道，弗情愿空手来空手去，走到半路上快早早将哥里倭兰杀掉了^[2]。

[1] Gnaeus Marcius Coriolanus, 罗马将军

[2] 本段讲述罗马-沃尔西战争（公元前 491-488 年）期间的一个传说

Keh yi z tso ah-nyiang cü-kwu æ-sih peng-koh pi zi-go ng-ts wa
yü-kô æ-sih; yia-z tso ng-ts cü-kwu hyiao-jing, k'eng t'ing ah-nyiang-
go shih-wô, pi zi-go sing-ming wa yü-kô dziah-djong.

箇又是做阿娘主顾爱惜本国比自个儿子还愈加爱惜。也是做儿子主顾孝顺，肯听阿娘个说话，比自个性命还愈加着重。

‘Eo-deo yiu ih-go nga-koh-wōng dzong poh-pin ka tang-tsing Lomô di-fōng læ. Shü-li wō ka z-’eo yiu ih-go nyding, ming-z kyiao-leh Si-vo-la, tao keh-pin ying-dza-li ky‘i ‘ang-ts‘; fæn-cün peh ‘ô-kô k‘ô-djôh de. Keh nga-koh-wōng ziu meng gyi, z jü ts‘a-læ-go; eo gyi tsiao-c‘ih dong-meo cü-kwu ming-z læ, “Ziah yiu pun-kyü hyü-wô, lih-k‘eh ziu tsiu-coh ng-go sing-ming.” Keh Si-vo-la ziu sing-k‘æ zi-go jing-tsah siu, fōng-leh ho-lu li, ‘o-tsah siu me-lôh-de, min-k‘ong ih-ngæn feh pin-seh. Keh nga-koh wōng ih-k‘en gyi tæn-ts ka do, ziu fōng-leh gyi de. Gyi wô “Dzing-ng-dzing feh sah ngô, næn-kæn ngô lao-jih wō-hyiang-ng-dao, ziang ngô keh-cü-ka-go nyding yiu sæn-pah, long-tsang vah-tsiu-ko-liao, ky‘i-hyüih-sing iao meo-sah ng-noh, ng zi yüong bōng-be.” Keh wōng-ti ih t‘ing ziu ky‘ih hoh, tæn-ts ‘en-de, lin-mōng ziu t‘e ping.

后头有一个外国王从北边介打进罗马地方来^[1]。书里话，介时候有一个人，名字叫勒西伏刺^[2]，到箇边营寨里去行刺。反转拨下家柯着了。箇外国王就问其，是谁差来个，讴其招出同谋主顾名字来：「若有半句虚话^[3]，立刻就周捉尔个性命。」箇西伏刺就伸开自个顺只手，放勒火炉里，和只手焜落了，面孔一眼弗变色。箇外

国王一看其胆子介大，就放了其了。其话：「承尔情弗杀我，难间我老实话向尔道，像我箇株介个人有三百，拢总罚咒过了，起血心要谋杀尔依，尔自用防备。」箇皇帝一听就吃惱，胆子寒了，连忙就退兵。

[1] 公元前 508 年，罗马与 Clusium 的战争

[2] Gaius Mucius Scaevola，罗马传说中的英雄

[3] 谎话。现代宁波话说「乱话」

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô-nying we soh-ko z-t'i teng wông-ti fi-diao-de? Dza-go
kyiao-leh tsong-kwun? Peh-lu-to we-leh dza-go z-t'i teng gyi zi-go ng-
ts sah-diao de? [1]Ko-li-o-læn z-t'i dza-go? Si-vo-la z-t'i dza-go?

罗马人为啥事体等皇帝废掉了？咋个叫勒总管？不鲁多为了
咋个事体等其自个儿子杀掉了？哥里倭兰^[1]事体咋个？西伏刺事体
咋个？

[1] 原文错印为 Ko-li-ô-læn.

Di sæn Tsōng. 第三章

Ah-fi-li-kyüô poh-pin, Deh-nyi-s di-fông, tông-ts'u-ts yiu ih-t'ah
do-mô-deo, di-ming kyiao-leh Kyüô-da-gyi, z Fi-nyi-kyi nyiing ts'in tao
keh u-sen deng ky'i-deo go.

阿非利加北边，突尼斯地方，当初子有一堵大码头，地名叫勒迦大其^[1]，是腓尼基人迁到箇乌碎庵起头个。

[1] Carthage, 现译为迦太基

Ing-we keh-sing Fi-nyi-kyi nyiing tæn-kông c'ih-meng nga-hyiang
tso sang-i, keh-lah Kyüô-da-gyi di-fông sang-i tao yia heng nao-nyih:
ziu-z ping-mô keh-sing nyiing-shü yia gyiang-leh nyiing-kô-go. Gyi-lah
yiu hyü-to nyin-dæ tao Si-kyi-li di-fông læ-kæn tang-tsiang. Si-kyi-li
yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Üô-gô-to-gyi-li, sing-siang c'ih-gyi-
peh-i, fæn-cün keh-hyiang ky'i vah Kyüô-da-gyi. Ih tao keh-deo, ping-
mô kyi-jün zônng-ngen, ziu fông-ho tsiang zi-go jün tu siao-diao de, s-
teh siu-'ô ping-mô tsih-yiu tsing-lu m-neh t'e-lu, tæn-ts tsih-we yü-kô
do, sing-shü tsih-we veng-nga üong. Tang zônng s-nyin kong-fu dzong-
sin kyü de. 'Eo-deo Kyüô-da-gyi nyiing teng Si-kyi-li hyü-to di-fông
tsing-voh de, yi tang-tsing Si-pæn-yüô di-fông.

因为箇星腓尼基人担纲出門外乡做生意。箇拉迦大其地方生意倒也很闹热。就是兵马箇星人势也强勒人家个。其拉有许多年代到西基里地方来间打仗。西基里有一个皇帝名字叫勒亚伽多奇利^[1]，心想出其不意，反转箇向去伐迦大其。一到箇头，兵马既然上岸，就放火将自个船都烧掉了，使得手下兵马只有进路呒得退路，胆子只会愈加大，声势只会分外勇。打上四年功夫从先归了。后头迦大其人等西基里许多地方征服了，又打进西班牙地方。

[1] Ἀγαθοκλῆς，叙拉古国王，公元前 310 年登陆北非进攻迦太基本土

Kyüô-da-gyi ing-we z-ka hying-wông, yi z teng Lo-mô ts'ô yiu-'æn lu, keh-lah Lo-mô-nying yi yiu-tin gyü-dæn gyi, yi ky'i-gyi-feh-ko; ziu zing-z-ts'ao-nao, wô z Kyüô-da-gyi 'æn-tsao-ts s-'ô yiu pông-ts'eng gyi-lah dih-koh de: ziu ky'i-leh-ping ky'i vah Kyüô-da-gyi sô tsing-voh-go Si-kyi-li di-fông. Loh-lu-li kao-tsin z Lo-mô ping-mô hao; dæn-z ing-we Lo-mô-nying ih-hyiang z yüong jün yüong feh kwæn, keh-lah se-s-li kao-tsin z Kyüô-da-gyi hao. Lo-mô-nying ziu ts'eng-c'ih ih-go fah-ts læ, tsah-tang-tsah jün-li liang-pin tu yüong keo-ts, hao tsiang 'ô-kô jün tsah-lao-ts, ping-mô ziu hao jün-ko-jün ko-te-ko tang-tsiang ziang ngen-zông ih-yiang-go.

迦大其因为时介兴旺，又是等罗马差有限路，箇拉罗马人又有点惧惮其，又气其弗过，就寻事吵闹，话是迦大其闲早子私下有帮

衬其拉敌国了，就起了兵去伐迦大其所征服个西基里地方。陆路里交战是罗马兵马好，但是因为罗马人一向是用船用弗惯，箇拉水师里交战是迦大其好。罗马人就忖出一个法子来，只打只船里两边都用钩子，好将下家船扎牢仔，兵马就好船个船过对过，打仗像岸上一样个。

Lo-mô-nying ky'ü-leh keh-go kyi-kao, di-nyi-vah teng Kyüô-dagyi kao-tsin ziu do-nyiang tang-ying de, 'eo-deo ziu ko-hæ tang-tsing Kyüô-da-gyi di-fông ky'i; dzing-gyiu tang ih-dzing ying ih-dzing, tsing-hao kw'a iao p'o-tsing Kyüô-da-gyi dzing-li ka z-'eo, kông-kông yiu ih-ts kyiuping dzong Lah-ko-nyi-üô ka læ. Kyüô-da-gyi cong-ping ziu nyiang Hyi-lah-go tsiang-kyüing pô-sæ, tang-zông ih-dzing ziu ying de; ping-ts'ia lin Lo-mô tsong-kwun teng hyü-to kong-ts siao-yia keh-sing, tu lo-liah læ de. Dæn-z 'eo-deo ing-we se-s-li kao-tsin yi tang ba-tsiang, dzing-nyün deo-'ông, Lo-mô ky'i tsing-kong.

罗马人亏勒箇个计较，第二伐等迦大其交战就大样^[1]打赢了，后头就过海打进迦大其地方去，仍旧打一阵赢一阵，正好快要破进迦大其城里介时候，刚刚有一支救兵从拉戈尼亞^[2]介来。迦大其总兵就让希腊个将军把帅，打上一阵就赢了；并且连罗马总管等许多公子少爷箇星，都掳掠来了。但是后头因为水师里交战又打败仗，情愿投降，罗马去进贡。

[1] 极大地

[2] Λακωνία。

Yiæ-su yi-zin 264 nyin tang ky'i, tang zōng 23 nyin kong-fu, dzhitao Yiæ-su yi-zin 241 nyin dzæ-s kōng-'o.

耶稣以前 264 年打起，打上 23 年功夫，直到耶稣以前 241 年才始讲和^[1]。

[1] 第一次布匿战争

Kōng-'o ts-'eo deng zōng 22 nyin kong-fu dzong-sin shih-iah, ky'i-leh ping ky'i vah Si-pæn-yüô ih-t'ah di-fōng z teng Lo-mô lih-iah ko-liao-go: tsiang gyi-lah lo-liah de. Ka-z-'eo nyün-sæ ming-z kyiao-leh Hen-nyi-pô, peng-z yia hao, tæn-ts yia do. Gyi kyiuh-shü keh-nyin, ah-tia ziu eo gyi vah ih-go tsiu, üong feh mōng-kyi Lo-mô-nying-go ün-ky'i, keh-lah gyi tsiang keh-t'ah di-fōng lo-liah ts-'eo, ziu diao-dong ping-mô ky'i vah Lo-mô, di-fōng ky'i. Lu-zōng ko ih-zo ting-kao sœn sœn-teng; s-kyi yiu-shih-go, lin-tsих cōh-za go lu tu m-neh, feh-tsiao-dza næn tseo, liang-ts'ao yi ky'üih, tsæ-wô i-lu yiu. mæn-nying do-leh ngæ-do-do zah-deo, kah-deo-kah-nao k'ang-lôh-læ, pih ky'iao-leh tang gyi t'e.

讲和之后庵上 22 年功夫从先失约。起了兵去伐西班牙一堵地方——是等罗马立约过了个——将其拉掳掠了。介时候元帅名字叫勒

汉尼巴^[1]，本事也好，胆子也大。其九岁箇年，阿爹就讴其伐一个州，永弗忘记罗马人个怨气，箇拉其将箇墳地方掳掠之后，就调动兵马去伐罗马地方去。路上过一座顶高山，山顶四季有雪个，连即斫柴个路都呒得，弗照咋难走，粮草又缺，再话依路有蛮人驮了呆大大^[3]石头，夹头夹脑揩落来，必巧^[2]了打其退。

[1] Hannibal Barca, 现译为汉尼拔·巴卡。迦太基军事家、战略家

[2] 需要

[3] 很大的

Dæn-z Hen-nyi-pô siu-‘ô ping-mô jih-lin kwæn-liao, lang-nyih tu tông-leh-ky‘i yiang-seh feh-p‘ô-go. Lo-mô-nying ih-ngæn feh-neng-keo ti-tông.

但是汉尼巴手下兵马习练惯了，冷热都当^[1]勒起，样色弗怕个。罗马人一眼弗能够抵挡。

[1] 承受

Hen-nyi-pô læ Yi-da-li di-fông læ-kæn jih-loh-nyin kong-fu, ping-mô peh gyi mih-diao feh-tsiao. to-siao. Yiu ih tsao tsiang Lo-mô sæn-go tsong-kwun lin 7,0000 ping-mô t‘ong-sing sah-diao, se-tsих gyi zi-go ping-mô công sön-ky‘i læ tsих-yiu 5,0000, peh-kô tsих sông-leh 6,000 nyining.

汉尼巴来以大利地方来间十六年功夫，兵马拨其灭掉弗照^[1]多少。有一遭将罗马三个总管连 7,0000 兵马统性杀掉，虽即其自个兵马掌算起来只有 5,0000，不加只伤了 6,000 人。

[1] 「知晓」合音

Ka z-'eo ziah-z ts'ing-ts' kyi-we ze-siu ky'i we-djü Lo-mô dzing-ts;
'öh-tsia p'o-leh tsing yia vi-k'o-cü. Dæn-z k'o-sih gyi ts'ia-kwu lo-liah
bih-go do mô-deo, deng ping læ ih-t'ah ting væn-wô di-fông, di-ming
kyiao-leh Kah-pu-üô. Gyi siu-'ô ping-mô pao-pao nön-nön keo-ky'üoh
keo-yüong kw'a-weh ko nyih-ts, mæn-mæn sing yia sæn-de, tæn-ts yia
siao-de, vu-nyih-ts z-jün yia tsih-we yü-kô no-ziah-de. teng tseo-ko
shih-sæn keh-ts ping-mô da feh-siang-dong. Tsæ-wô ka z-'eo yiu Lo-
mô da-tsiang ming-z kyiao-leh Si(pi)-yiang yüong ih-go kyi-kao, fæn-
cün keh-hyiang ky'i vah Kyüô-da-gyi di-fông. Kyüô-da-gyi wÔng-ti
teng cong da-dzing lih-k'eh ziu ts'a fi-pao, eo Hen-nyi-pô kw'a-kw'a
cün-læ kyi peng-koh iao-kying. Keh se-tsих z Hen-nyi-pô feh-sô-
teh-go, dæn-z ing-we shü-dao z-ka feh-teh feh cün-ky'i. 'Eo-deo teng
Si(pi)-yiang kao-tsin, tang-leh ba-tsiang; Kyüô-da-gyi nyung dzong-sin
deo-'öng vah-c'ih hyü-to nyung-ts. Ing-we Lo-mô-nying iao gyi-lah
tsiang Hen-nyi-pô song-ko-læ, keh-lah gyi dao-næn tao Jü-li-üô di-
fông ky'i.

介时候若是趁此机会随手去围住罗马城子，或者破勒进也未可知。但是可惜其且顾掳掠别个大码头，屯兵来一堵顶繁华地方，地名叫勒格布亚^[1]。其手下兵马保保暖暖够吃够用快活过日子，慢慢心也散了，胆子也小了，武艺子^[2]自然也只会愈加懦弱了，等走过雪山箇支兵马大弗相同。再话介时候有罗马大将名字叫勒西庇杨^[3]用一个计较，反转箇向去伐迦大其地方。迦大其皇帝等众大臣立刻就差飞报，讴汉尼巴快快转来救其本国要紧。箇虽即是汉尼巴弗舍得个，但是因为势道是介，弗得弗转去。后头等西庇杨交战，打了败仗，迦大其人从先投降，罚出许多银子。因为罗马人要其拉将汉尼巴送过来，箇拉其逃难到叙利亚地方去。

[1] Capua

[2] 才干；能力

[3] Scipio，现译为西庇阿。此处为大西庇阿，古罗马军事家、政治家

Jü-li-üô wōng-ti En-teh-iah-ko z peng-læ teng Lo-mô-koh yiu ün-ky'i-go. K'eo-k'eo Hen-nyi-pô læ t'iao-so, ziu ding-kwe tang-tsiang: dæn-z ing-we feh k'eng i Hen-nyi-pô ping-fah, fæn-cün peh gyi-lah tang-ba-de.

叙利亚皇帝安德约戈^[1]是本来等罗马国有怨气个。扣扣^[2]汉尼巴来挑唆，就定规打仗。但是因为弗肯依汉尼巴兵法，反转拨其拉打败了。

[1] Antiochus, 现译为安条克。此处为塞琉古帝国第六位国王安条克三世

[2] 正巧

Hen-nyi-pô yi dao tao Pi-t'e-nyi deng-zông ng-nyin; dæn-z ing-we
Lo-mô-koh gyü-dæn keh-go nying, cong-ü feh-k'eng hyih gyi, gyi zi
yia hyiao-teh z dao-feh-tseo-go, keh-lah ky'üoh-leh pa-yiah si-de. 'Eo-
deo deng-zông 52 nyin Kyüô-da-gyi nyding dzong-sin feh-k'eng deo-
voh-de. Ka z-'eo yiu ih-go tsiang-kyüing ziu-z zin-deo tsing-voh Kyüô-
da-gyi keh-we Si-pi-ziang-go kyi-pa seng-ts, ming-z yia kyiao-leh Si-pi-
ziang ky'i-leh ping ky'i vah gyi-lah: tang-zông sæn-nyin kong-fu,
tsiang Kyüô-da-gyi di-fông t'ong-sing ts'ao-mih-de, Keh-z Yiæ-su yi-
zin 146 nyin.

汉尼巴又逃到庇推尼^[1]庵上五年，但是因为罗马国惧惮箇个人，终于弗肯歇其，其自也晓得是逃弗走个，箇拉吃了摆药死了。后头庵上 52 年，迦大其人从先弗肯投伏了。介时候有一个将军，就是前头征服迦大其箇位西庇杨个寄拜孙子，名字也叫勒西庇杨，起了兵去伐其拉。打上三年功夫，将迦大其地方统性抄灭了。箇是耶稣以前 146 年。

[1] Bιθυνία，又译为比提尼亚，在黑海南岸

Kyüô-da-gyi dzing-ts ky'ün-cün yiu 70-to-li: Lo-mô-nying fông-ho
siao-diao, ih-lin we dziah tao jih-ts'ih nyih.

迦大其城子圈转有70多里。罗马人放火烧掉，一连会着到十七日。

Kyüô-da-gyi di-fông kyi-jün z Fi-nyi-kyi ny ing pao-k'æ-læ-go;
keh-lah hyiang-fông keh-sing yia teng Kyüô-nen di-fông ts'ô-feh-to-go.
Gyi-lah yia z pa Mo-loh bu-sah-go.

迦大其地方既然是腓尼基人爆开来个，箇拉乡方箇星也等迦南地方差弗多个。其拉也是拜摩陆^[1]菩萨个。

[1] Moloch, 上古近东信仰中的一个神明

Bu-sah-go siang-mao z ts'æ-hwô dong cü-c'ih-go, li-hiang k'ong-sing, nga-deo sang-leh mang-mang ho, tsiang siao-nying tiu-leh bu-sah li-hiang ih-z sän-k'eh ziu me-sah de; bông-pin cong ny ing le-kwu, k'ao dong-lo, hwun-t'in hyi-di, zia-zia bu-sah.

菩萨个相貌是菜花铜^[1]铸出个，里向空心，外头生勒猛猛火，将小人丢勒菩萨里向一时三刻就焜煞了。旁边众人擂鼓，敲铜锣，欢天喜地谢谢菩萨。

[1] 黄铜

Üô-gô-to-gyi-li læ we-djü dzing-ts ka z-'eo, Kyüô-da-gyi ny ing wô z bu-sah kông 'o-se lôh-læ tsah-vah gyi-lah, wô z ing-we gyi-lah ih-hiang feh-sô-teh tsiang zi-go ts'ing-ng ts'ing-nô hyin-peh bu-sah,

tsih-we ma-læ gyüong-kw'ü nying-kô ng-nô tso foh-li. Keh-lah nænkæn gyi-lah ziu-tsiang nyi-pah to-sing tu z wông-seng kong-ts siao-yia keh-sing, veng-zi hyin peh Mo-loh-bu-sah me-sah-de, wa-yiu sæn-pah to-sing do-nying yia tu dzing-nyün sô-c'ih zi-go sing-ming veng-zi me-sah-de.

亚伽多奇利来围住城子介时候，迦大其人话是菩萨降祸祟落来责罚其拉，话是因为其拉一向弗舍得将自个亲儿亲囡献拨菩萨，只会买来穷苦人家儿囡做福礼。箇拉难间其拉就将二百多星都是王孙公子少爷箇星，焚自献拨摩陆菩萨焜煞了，还有三百多星大人也都情愿舍出自个性命焚自焜煞了。

Meng-go shih-wô. 问个说话

Kyüô-da-gyi læ 'ah-li ih-pin? Z soh-go di-fông nying deng ky'i-deo-go? Sang-i 'o-jü-yia? Ping-mô dza-go? Soh-go di-fông, yiu joh-koh læ-kæn? Üô-gô-to-gyi-li tang-tsing Ah-fi-li-kyüô ky'i, yüong soh-go kyi-kao? Teng Lo-mô tang tsiang we-leh dza z-t'i ky'i-ing-go? Lo-mô-nying yüong soh-go kyi-kao? Ko-hæ tao Ah-fi-li-kyüô ky'i, yüing-ky'i-hao feh? Kyi-z tang ky'i-deo-go? Tang zônг to-siao nyin-dæ? Di-nyi-tsao lön-tsing-læ z jü pô-sæ? Gyi dza tang ky'i-deo-go? Keh cü-kwu

vu-nyih-ts 'o-jü? Tao Lo-mô læ lu-zōng dza-go? Gyi siu-'ô ping-mô
dza-go? Dza-we Lo-mô feh peh gyi tsing-voh? Z ky'ü-leh jü? 'Eo-deo
Hen-nyi-pô keh-go-nying dza-go kyih-gyüoh? Di sæn tsao Kyüô-da-gyi
yi nao-z, jü ky'i ts'ao-mih-go? Kyüô-da-gyi dzing-ts yiu dza-kun-do?
Dziah tao to-siao nyih-ts? Kyüô-da-gyi i soh-go hyiang-fông? Pa soh-go
bu-sah? Si-kyi-li wông-ti læ we-djü gyi-lah dzing-ts z-'eo, Kyüô-da-gyi
nying gyiu bu-sah dza gyiu-fah?

迦大其来何里一边？是啥个地方人庵起头个？生意何如呀？兵
马咋个？啥个地方有属国来间？亚伽多奇利打进阿非利加去用啥个
计较？等罗马打仗为了咋事体起因个？罗马人用啥个计较？过海到
阿非利加去，运气好弗？几时打起头个？打上多少年代？第二遭乱
进来是谁把帅？其咋打起头个？箇主顾武艺子何如？到罗马来路上
咋个？其手下兵马咋个？咋会罗马弗拨其征服？是亏了谁？后头汉
尼巴箇个人咋个结局？第三遭迦大其又闹事，谁去抄灭个？迦大其
城子有咋管大？着到多少日子？迦大其依啥个乡方？拜啥个菩萨？
西基里皇帝来围住其拉城子时候，迦大其人求菩萨咋求法？

Di S Tsông. 第四章

Yiæ-su yi-zin 196 nyin, Jü-li-üô wông-ti En-ti-ah-ko ing-we bao-nyiah Hyi-lah di-fông, keh-lah Hyi-lah nying tao Lo-mô ky'i kao-su. Lo-mô nying ziu tang-fah ky'ing-ts'a ko-læ, eo gyi nyiang-c'ih. En-ti-ah-ko peng læ feh-k'eng nyiang, tsæ-wô Hen-nyi-pô ts'ing-ts' kyi-we læ t'iao-so gyi teng Lo-mô koh ky'i tang-tsiang. Tang-ba-ts gyi zi-go di-fông long-tsong peh Lo-mô nying deh-leh-ky'i; yi-'eo Jü-li-üô ziu voh Lo-mô kæ-kwun-de.

耶稣以前 196 年，叙利亚皇帝安底阿戈^[1]因为暴虐希腊地方，箇拉希腊人到罗马去告诉。罗马人就打发钦差过来，讴其让出。安底阿戈本来弗肯让，再话汉尼巴趁此机会来挑唆其等罗马国去打仗。打败仔其自个地方拢总拨罗马人夺了去，以后叙利亚就服罗马该管^[2]了。

[1] Antiochus, 前一章译作安德约戈，塞琉古帝国第六位国王安条克三世

[2] 统治；管辖

Mô-kyi-teng wông-ti Fi-lih di-ng, ing-we zin-deo tang-tsiang z-'eo, gyi sing-siang iao pông-ts'eng Kyüô-da-gyi; se-tsих m-neh dong-siu, Lo-mô nying yia læ vah gyi. Fi-lih be gyi-lah sah ba-ts, teng gyi-lah kông-'o, tsих-teh tsiang ih-go ng-ts song tao Lo-mô ky'i tso tông-deo. 'Eo-deo wa-yiu ih-go ng-ts tsих-leh we siang pao ah-tia-go dziu,

fæn-cün peh Lo-mô nying k'ô-ky'i, gyi-go koh-veng yia tso Lo-mô-go
joh-koh-de. Keh z Yiæ-su yi-zin 168 nyin z-t'i.

马基顿^[1]皇帝腓力第五^[2]，因为前头打仗时候，其心想要帮衬
迦太其，虽即呒得动手，罗马人也来伐其。腓力被其拉杀败仔，等
其拉讲和，只得将一个儿子送到罗马去做当头^[3]。后头还有一个儿
子只勒会想报阿爹个仇，反转拨罗马人柯去，其个国份也做罗马个
属国了。箇是耶稣以前 168 年事体。

[1] Μακεδονία，现译为马其顿

[2] Φιλιππος E'，此处为马其顿国王腓力五世

[3] 人质

Ka z-'eo Hyi-lah Nen-pin yiu deh-ma-go siao-koh cong-ming
kyiao-leh Üô-kæ-üô. Ing-we dô-kô feh t'a-bing, Lo-mô nying ts'ing-ts'
kyi-we ky'i tsing-voh gyi-lah: ziu tsiang Ko-ling-to kying-dzing lo-liah,
fông-ho siao-diao. Keh z teng mih-diao Kyüô-da-gyi dong-nyin-go.
Ts'ô-feh-to z-'eo Si-pæn-yüô yia kwe-peh Lo-mô kæ-kwun-de. Tsæ
deng 45 nyin Ah-gyih-r wÔng-ti sæn-go ng-ts feh 'o: do ng-ts ming-z
kyiao-leh Gyi. geh-t'a, tsiang gyi ih-go ah-di meo-sah-de. Wa-jiu ih-
go dao tao Lo-mô ky'i, t'ao kyiu-ping. Dæn-z Lo-mô-nying feh k'eng
kyiu gyi, dzih teng-tao gyi yia peh ah-ko sah-diao-de; 'eo-deo sön z

ky'i hyüih-sing pao gyi-go dziu, k'ô Gyiu-geh-t'a lôh lao-kæn-li ngo sah, tsiang gyi di-fông tso Lo-mô kæ-kwun-go joh-koh-de.

介时候希腊南边有特买^[1]个小国，总名叫勒亚该亚^[2]。因为大家弗太平，罗马人趁此机会去征服其拉。就将哥林多^[3]京城掳掠，放火烧掉。箇是等灭掉迦太基同年个。差弗多时候西班牙也归拨罗马该管了。再庵 45 年阿及尔^[4]皇帝三个儿子弗和：大儿子名字叫勒求穢泰^[5]，将其一个阿弟谋杀了。还有一个逃到罗马去，讨救兵。但是罗马人弗肯救其，直等到其也拨阿哥杀掉了。后头算是起血心报其个仇，柯求穢泰落牢监里饿煞，将其地方做罗马该管个属国了。

[1] 好些个；好几个。现代宁波话说「特猛」

[2] Ἀχαϊα

[3] Κόρινθος，又译为科林斯

[4] Algiers，现译为阿尔及尔，此处指北非古国努米底亚，在今阿尔及利亚北部

[5] Jugurtha，现译为朱古达。努米底亚国王

Lo-mô gyün-ping z-ka yiang-k'æ ky'i; sæn-t'ah da-tsiu tu yiu kæ-kwun-go di-fông. Dæn-z kyi-jün yiu ka hyü-to 'o-se, long-tao bih-koh sing-zöng, tsiang-læ keh 'o-se pih-ding we long-tao zi-go deo-teng.

Ing-we gyi hwun-hyi k'en bih-koh-go hyüih, ziang shü ka liu-c'ih-læ, z-jün zi-go hyüih, yia iao kyiao-kyiao gyi zi-go din-pæn.

罗马权柄是介扬开去，三墳大洲都有该管个地方。但是既然有介许多祸祟，弄到别国身上，将来箇祸祟必定会弄到自个头顶。因为其欢喜看别国个血，像水介流出来，自然自个血，也要澆澆其自个田畈。

Lo-mô ny ing ih-hyiang z ting æ-sih peng-di. Dæn-z ing-we gyi tsiang-kyüing yiu hyü-to nga-koh tsing-voh-de, shü-dao do, lih-wöng fi-wöng tu læ gyi siu-li, keh-lah ziu siang tao peng-koh công-gyün, zi lih we wöng. Tsæ-wô siu-'ô ping-mô kyi-jün yiu nga-koh ny ing sah-leh tao m-su-moh-tsiang-go, keh-tsao ziu-z sah gyi-lah zi-go ny ing yia m-iao-kying.

罗马人一向是顶爱惜本地。但是因为其将军有许多外国征服了，势道大，列王废王都来其手里，箇拉就想到本国掌权，自立为王。再话手下兵马既然有外国人杀了到呒数目账个，箇遭就是杀其拉自个人也呒要紧。

Ah-gyih-r læ-kæn tang-go z-'eo, nyün-sæ ming-z kyiao-leh Môliah, c'ih-sing læ-leh ti-vi, sing-keh hyüong-ôh. Gyi siu-'ô yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-leh Si-lah, ing-we z kong-ts c'ih-sing, ts-

tsih yi hao, kong-lao yi do: keh-lah Mô-liah ts'ih-ts' ts'ih-'eng ky'i-gyi-feh-ko de.

阿及尔来间打个时候，元帅名字叫勒马略^[1]，出身来勒低微，性格凶恶。其手下有一个将军名字叫勒西拉^[2]，因为是公子出身，资质又好，功劳又大。箇拉马略切齿切恨气其弗过了。

[1] Gaius Marius, 罗马改革家

[2] Lucius Cornelius Sulla, 现译为苏拉。罗马将军、政治家、军事家

Pah-sing da-kæ z i-deh Mô-liah, cong cü-'eo tu kwe-leh Si-lah keh-pin. Gyi-lah ziu long-c'ih tang-tsiang z-t'i læ: Si-lah tang-ying-tsiang Mô-liah c'ong-kyüing, ze-siu c'ih-meng tao Peng-tu di-föng ky'i-vah Mi-t'i-da-ti wöng-ti. Mô-liah ziu kyü-læ ky'i-leh ping p'o-tsing dzing li-hyiang, ih-lin ng nyih ng yia, tsiang kong-'eo teng pah-sing sah-diao m-su-moh-tsiang to: 'eo-deo long-gyün feh-hyü pah-sing kong-kyü tsong-kwun: keh-nyin li-hyiang, tsiu ky'üoh-tse, fah dziao-nyih bing si-de.

百姓大概是依了马略，众诸侯都归勒西拉箇边。其拉就弄出打仗事体来。西拉打贏仔仗，马略充军，随手出门到本都^[1]地方去伐米替大底^[2]皇帝。马略就归来起了兵破进城里向，一连五日五夜，将公侯等百姓杀掉呒数目账多，后头弄权弗许百姓公举总管。箇年里向，酒吃醉，发潮热病死了。

[1] Πόντος

[2] Μιθριδάτης, 现译为米特里达梯, 此处为本都王国国王米特里达梯六世

Si-lah kyü-læ, Mô-liah-go ng-ts ky'i ti-dih gyi. Si-lah ying-ts p'o-tsing dzing-li-hyiang fi-dæn pao zi-go dziu, ziu-z siu-'ô ping-mô yiu ün-ky'i cü-kwu, yia tu cing gyi-lah pao-dziu, sah-diao-go nyng su-tu su-feh-pin.

西拉归来，马略个儿子去抵敌其。西拉贏仔破进城里向，非但报自个仇，就是手下兵马有怨气主顾，也都准其拉报仇，杀掉个人数都数弗遍。

Si-lah long-gyün long-tao sæn-nyin: 'eo-deo gyi zi nyiang-we tso bah-sing nyng. Keh-z Yiæ-Su yi zin 80 nyin.

西拉弄权弄到三年，后头其自让位做白身人。箇是耶稣以前 80 年。

Gyi yiu liang-kyü shih-wô eo nyng sia-leh gyi veng-mo zôn-deo, wô. M-ylu nyng pi Si-lah pao-eng tsæ 'eo, pao dziu tsæ li-'æ.

其有两句说话讴人写勒其坟墓上头，话：「呒有人比西拉报恩再厚，报仇再厉害。」

Deng-zôn kyi-nyin yi yiu liang-go da-tsiang công-gyün de.

庵晌几年又有两个大将掌权了。

Ih-go ming-z kyiao-leh P'un-p'e, z su-dzōng læ Üô-si-üô keh-pin. tang-tsiang to. Gyi tsing-voh-go koh-su t'ong-tsang yiu jih-ng, p'o-tsing lo-liah-go dzing-ts yiu pah-pah to-sing: Yiæ-lu-sah-leng yia dzæ-gyi-nen. Keh z Yiæ-su yi-zin 63 nyin.

一个名字叫勒潘沛^[1]，是素常来亚细亚箇边，打仗多。其征服个国数统总有十五，破进掳掠个城子有八百多星。耶路撒冷也在其内。箇是耶稣以前 63 年。

[1] Gnaeus Pompeius，现译为庞培。罗马军事家、政治家

Di nyi-go da-tsiang, ming-z kyiao-leh Kæ-sah, yiu hyü-to nyin-dæ læ Si-pun-pin læ-kæn tang-tsiang-ko. Si-pæn-yüô veh-læn-si, Jih-r-mæn, 'O-læn, lin Ing-kyih-li, keh-sing di-föng, ing-we nyding ts'u-mæn yiu-yüong vu-meo, feh hyiao-teh ping-fah, keh-lah tu peh gyi tsing-voh de: nyding peh gyi sah-diao yiu ih-pah-to væn; lo-liah-læ-go yia ts'ô-feh-to.

第二个大将，名字叫勒该撒^[1]，有许多年代来西半边来间打仗个。西班牙、佛兰西^[2]、日耳曼、荷兰，连英吉利箇星地方，因为人粗蛮，有勇无谋，弗晓得兵法，箇拉都拨其征服了。人拨其杀掉有一百多万，掳掠来个也差弗多。

[1] Gaius Julius Caesar，现译为凯撒。罗马军事家、政治家

[2] 现译为法兰西

Keh liang cü-kwu yi ts'ing ih-go ny ing ming-z kyiao-leh Keh-læ-su z Lo-mô koh ting yiu-lao, teng gyi-lah dô-kô siang-liang jü-z.

箇两主顾又请一个人，名字叫勒葛莱苏^[1]，是罗马国顶有佬^[2]，等其拉大家商量叙事。

[1] Marcus Licinius Crassus, 现译为克拉苏。罗马军事家、政治家

[2] 富有

Keh-læ-su tao Po-s ky'i tang-tsiang si-de. Kæ-sah siang tso wöng-ti, ziu teng P'un-p'e tang-tsiang. P'un-p'e ba-ts dao tao Yiæ-gyih, peh Yiæ-gyih koh-wöng meo-sah-de.

葛莱苏到波斯去打仗死了。该撒想做皇帝，就等潘沛打仗。潘沛败仔逃到埃及，拨埃及国王谋杀了。

Kæ-sah yi-'eo se-tsih yiu wöng-ti-go gyün-ping; gyi yia feh ken yüong wöng-ti ts'ing-hwu, ing-we k'ong-p'ô pah-sing iao dzao-fæn. Dæn-z feh-zöng s-nyin yiu loh-jih kong-'eo, siang kyiu t'in-'ô c'ih keh-go hyüong-siu-go gyün-ping, kyih-deh-töng, teng gyi sah-diao. Keh-z Yiæ-su yi-zin 44 nyin.

该撒以后虽即有皇帝个权柄，其也弗敢用皇帝称呼，因为恐怕百姓要造反。但是弗上四年有六十公侯，想救天下出箇个凶手个权柄，结了党，等其杀掉。箇是耶稣以前 44 年。

Kong-'eo se-tsih u-su Kæ-sah, dæn-z pah-sing-lah ing-we gyi dj, ông dj, ông tso hyi-veng peh gyi-lah k'en, tsæ-wô yiu hyü-to zin-deo lo-liah-læ-go dzæ-veh feng peh gyi-lah, keh-lah hwun-hyi gyi, dzing-nyün pông-ts'eng Kæ-sah-go nga-sang pao-gyi-go dziu; wa-yiu coh do gyün-ping peh gyi.

公侯虽即恶愫^[1]该撒，但是百姓拉因为其常常做戏文拨其拉看，再话有许多前头掳掠来个财物分拨其拉，箇拉欢喜其，情愿帮衬该撒个外甥报其个仇，还有给^[2]大权柄拨其。

[1] 厉恶

[2] 给予

Keh nga-sang ming-z kyiao-leh Oh-da-vi, teng ih-go da-tsiang, ming-z kyiao-leh En-teng, kyih-deh-tông, coh ah-me peh gyi tso lao-nyüing. Keh liang-go cü-kwu yi ts'ing ih-go ting do yiu-lao kong-'eo, dô-kô tso z-t'i. Dæn-z ing-we En-teng li-diao gyi lao-nyüing, teng Yiæ-gyih nyü-wông dong-shih, keh-lah Oh-da-vi ta-ling ping-mô ky'i vah gyi. En-teng ba-ts lin Yiæ-gyih nyü-wông tu zing si-de. Yiæ-gyih di-fông yi-'eo yia kwe peh Lo-mô kæ-kwun.

箇外甥名字叫勒屋大维^[1]，等一个大将，名字叫勒安敦^[2]，结了党，给阿妹拨其做老娘。箇两个主顾又请一个顶大有佬公侯，大家做事体。但是因为安敦离掉其老娘，等埃及女王同室，箇拉屋大

维带领兵马去伐其。安敦败仔连埃及女王都寻死了。埃及地方以后也归拨罗马该管。

[1] Gaius Octavius, 罗马帝国第一任元首

[2] Marcus Antonius, 现译为安东尼, 罗马政治家、军事家

Oh-da-vi kyü-læ Lo-mô nying kô gyi tsiah-we, wa-yiu c'ü gyi ih-go 'ao Ao-kwu-z-tôh, ziu-z ting tseng-djong-go, i-s. Ing-we z tso-leh Kæ-sah kyi-pa ng-ts, gyi ming-z yia kyiao-leh Kæ-sah. Keh liang-go ming-z lin tsiah-we yi-'eo tu z shü-djün-go. Keh-lah Oh-da-ziu hao sön z Lo-mô di-ih-go wōng-ti.

屋大维归来，罗马人加其爵位，还有取其一个号：奥古士督^[1]，就是顶尊重个意思。因为是做勒该撒寄拜儿子，其名字也叫勒该撒。箇两个名字连爵位以后都是世传个。箇拉屋大^[2]就好算是罗马第一个皇帝。

[1] Augustus, 现译为奥古斯都

[2] 原文漏了一个「维」

Meng-go shih-wô. 问个说话

Jü-li-üô we-leh soh-go z-ken peh Lo-mô nying deh-leh-ky'i? Mô-kyi-teng ni? Üô-kæ-üô? Ah-gyih-r? 'Eo-deo gyi zi yiu soh-go pao-ing ma? Mô-liah teng Si-lah long gyün z dza-go? P'un-p'e teng Kæ-sah ni? 'Eo-deo wa-yiu jü?

叙利亚为了啥个事干拨罗马人夺了去？马基顿呢？亚该亚？阿及尔？后头其自有啥个报应吗？马略等西拉弄权是咋个？潘沛等该撒呢？后头还有谁？

Di Ng Tsông. 第五章

Lo-mô dzing li-hyang yiu ih-go miao, kyiao-leh Dzih-neh-miao t'a-bing go z-'eo, miao-meng kwæn-liao go, yiu tang-tsiang z-'eo, miao-meng pih iao k'æ-go.

罗马城里向有一个庙，叫勒寂纳^[1]庙。太平个时候，庙门关了个，有打仗时候，庙门必要开个。

[1] Janus, 现译为雅努斯。罗马宗教中的门神

Z-dzong kyin Lo-mô dzing-ts yi-'eo, ih-dzih tao Yiæ-su loh-væn, sön-læ long-tsong yiu 752 nyin, keh-go miao-meng toh-toh tsih kwæn-

leh sæn-tsao ko, wa peh-ko tsih-yiu dzæn-z kong-fu; kwæn-ih-kwæn,
lin-mōng ziu yi iao k'æ de.

自从建罗马城子以后，一直到耶稣落凡，算来拢总有 752 年，
箇个庙门笃笃只关了三遭过，还不过只有暂时功夫，关一关，连忙
就又要开了。

Keh-leh koh-veng djoh-tsих yü-kô do de. Lo-mô-koh tôh-fah-ts-
deo peng-læ ziu tsih-leh ih-zo dzing-ts, di-fông peh-ko tsih ziang
Nying-yün ka-kun do. Dzih-teng Ao-kwu-z-tôh tso wÔng-ti ka z-'eo,
dzong poh-pin, lang-lang di-fông, ih-dzih tao nen-pin ho-nyih-go di-
fông; si-pin dzong Ing-kyih-li ih-dzih tao Po-s, s-gying-s-yün koh-tang-
koh di-fông, m-jiu ih-t'ah feh t'ing Lo-mô-nying s-hwun. Keh-lah 600
nyin zin-deo, Dæn-Yiæ-li k'en-kyin s-tsah yia-siu dzong hæ-li ka tseo-
zöng læ, keh ziu-z Pô-pi-leng, Po-s, Hyi-lah, Lo-mô, keh s-go koh-kô
lin-ky'in hying-ky'i-læ, Gyi wÔ di-s tsah yia-siu siang-mao li-'æ,
hyüong-seh-seh go, gying-dao pi-cong-peh-dong, cü-pô-li yiu ngæ do-
do t'ih-go ngô-ts', yiang-seh tong-si we ky'üoh, we ngao-se, ky'üoh-
ding-go ziu yüong kyiah dah-wu de. Keh z di-ts'ih tsÔng-li go.

箇勒国份逐节愈加大了。罗马国笃发之头本来就只勒一座城
子，地方不过只像鄞县介管大。直等奥古士督做皇帝介时候，从北
边，冷冷地方，一直到南边火热个地方，西边从英吉利一直到波

斯，四近四远^[1]国打国地方，呒有一墇弗听罗马人使唤。箇拉 600 年前头，但也理^[2]看见四只野兽从海里介走上来，箇就是巴比伦、波斯、希腊、罗马箇四个国家连牵兴起来。其话第四只野兽相貌厉害，凶色色个，劲道比众不同，嘴巴里有呆大大铁个牙齿，样色东西会吃，会咬碎，吃剩个就用脚踏糊了。箇是第七章里个^[3]。

[1] 邻近

[2] Daniel，现译作但以理、达尼尔。《旧约圣经·但以理书》的作者

[3] 指《但以理书》第七章「四兽的异象」

Wa-yiu di-s tsōng-li kōng tao keh ngæ-do-do ngeo-ziang, gyi deo
z kying-ts go, gyi hyüong-kwun-deo teng siu-kwang tu z ny ing-ts go,
gyi du-bi teng do-t'e tu z ts'æ-hwô-dong go; gyi kyiah-kwang z t'ih go,
gyi liang tsah kyiah z ih-pun t'ih 'o ih-pun na-nyi. Keh yia z ts-tin keh
s-go koh-kô we lin-ky'in hying-ky'i-læ djü t'in-'ô. Gyi wô di s-go koh-
kô we ziang t'ih ka gyiang. T'ih neng-keo k'ao-se pah-yiang tong-si,
keh-go koh yia we ts'ao-mih hyü-to bih-koh di-fông, dæn-z. ing-we gyi
liang-tsah kyiah z ih-pun t'ih 'o ih-pun na-nyi, keh-lah keh go, koh
'eo-deo ih-pun gyiang-wang: ih-pun no-ziah. Gyi we bih-koh di-fông
ping-long, dæn-z liang-'ô tsong feh kao-nyin, tsing-ziang t'ih teng na-
nyi ka sô-lih-shih-dao ih-ngæn 'o-feh-long-go.

还有第四章里讲到箇呆大大偶像，其头是金子个，其胸腕头等手梗都是银子个，其肚皮等大腿都是菜花铜个，其脚梗是铁个，其两只脚是一半铁和一半烂泥（箇也是指点箇四个国家会连牵兴起来治天下）。其话第四个国家会像铁介强。铁能够敲碎百样东西，箇个国也会抄灭许多别国地方，但是因为其两只脚是一半铁和一半烂泥，箇拉箇个国后头一半强横、一半懦弱。其会别国地方并拢，但是两下总弗胶粘，正像铁等烂泥介所立失道，一眼和弗拢个^[1]。

[1] 指《但以理书》第二章「巨人像的异梦」

Keh kyü shih-wô pô Lo-mô-koh z-t'i kông-wun de. Ing-we Lo-mô joh-koh to, koh-veng mang-yiang-yiang, pah-sing zeh-ts'ih-peh-la, ng-'eo-ngô-feh-zi, ping-mô se to, fæn-cün yü-kô no-ziah de.

箇句说话把罗马国事体讲完了。因为罗马属国多，国份猛洋洋^[1]，百姓杂七不刺，尔候我弗齐，兵马虽多，反转愈加懦弱了。

[1] 浩瀚；广大

Yiæ su loh-væn 68 nyin, yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-leh Ah-to, teng wông-ti sah-sah-diao, gyi-zi tso wông-ti de. Ka z-'eo Lo-mô yiu ih-ts ping-mô læ Jih-r-mæn di-fông læ-kæn, ziu lih gyi zi-go tsiang-kyüing tso wông-ti, læ vah Ah-to; Ah-to ti-tông feh-djü, gyi-zi zing-si de. Wa-jiu ih-ts ping-mô læ Yiu-t'æ-koh læ-kæn, teh-cü ka-go fong-sing, yia ziu k'en-yiang lih gyi zi-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-

leh Fi-z-pô-sæn tso wông-ti de. Kwe-keng z Fi-z-pô-sæn tang-ying, Lomô wông-ti ziu peh gyi tso de.

耶稣落凡 68 年，有一个将军名字叫勒阿多^[1]，等皇帝杀杀掉，其自做皇帝了。介时候罗马有一支兵马来日耳曼地方来间，就立其自个将军做皇帝，来伐阿多。阿多抵挡弗住，其自寻死了。还有一支兵马来犹太国来间，得知介个风声，也就看样立其自个将军，名字叫勒菲士巴三^[2]做皇帝了。归根^[3]是菲士巴三打赢，罗马皇帝就拔其做了。

[1] Marcus Salvius Otho，现译为奥托。罗马帝国皇帝之一

[2] Titus Flavius Vespasianus，英语化为 Vespasian，现译为韦斯巴芗。罗马帝国弗拉维王朝的第一位皇帝

[3] 最终

Yiæ-su loh-væn 193 nyin ka z-'eo, keh-sing yü-ling-ping zi yi lih ih-go cü-kwu ming-z kyiao-leh Peh-ti-nah-z tso wông-ti; dæn-z ing-we keh-go cü-kwu feh i gyi-lah tso-z-t'i, keh-lah ziu ông-tsao-tsao tsiang gyi sah-diao; yi tsiang wông-ti-go tsiah-we do-læ ma-diao, wô, ze-bin soh-go nyung k'eng do-c'ih dong-din to-go cü-kwu, ziu iao peh gyi tso wông-ti. Yiu ih-go cü-kwu do-c'ih 900,0000 nyung-ts, ziu teng-we tso wông-ti. Tso-leh ng-ko-yüih kong-fu wông-ti, yiu ih-go tsiang-kyüing meo-wông ts'ön-we teng gyi sah-diao.

耶稣落凡 193 年介时候，箇星羽林兵自又立一个主顾，名字叫勒不蒂捺士^[1]，做皇帝。但是因为箇个主顾弗依其拉做事体，箇拉就快糟糟将其杀掉。又将皇帝个爵位驮来卖掉，话：「随便啥个人肯驮出铜钿多个主顾，就要拨其做皇帝。」有一个主顾驮出 900,0000 银子，就登位做皇帝。做了五个月功夫皇帝，有一个将军谋皇篡位等其杀掉。

[1] Publius Helvius Pertinax，现译作佩蒂纳克斯，五帝之年的第一位罗马皇帝

Lo-mô di-fông t'a-bing-go nyih-ts z tsing ky'üih-go. Sæn-pah nyin li-hyiang t'ong-tsong yiu s-jih sæn wông-ti, tao-yiu nyiæn-pah z peh zi-go pah-sing sah-diao-go. Keh-sing da-kæ tu z tso nying hyüong-ôh-go cü-kwu. Yü-to jih-ng li-hyiang yiu kyi-go z sông-leh dzing-li-go: sön-læ toh-toh tsih-yiu loh-ts'ih-go 'ang-we hao-tin cü-kwu-z jün-cong-go.

罗马地方太平个日子是真缺个。三百年里向统总有四十三皇帝，倒有廿八是拨自个百姓杀掉个。箇星大概都是做人凶恶个主顾。余多十五里向有几个是伤了阵里个。算来笃笃只有六七个行为好点主顾是善终个。

Yiæ-su loh-væn 287 nyin ka z-'eo yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Di-'o-keh-li-siang; bah-zông gyi zi-go siu-'ô ih-go tsiang-kyüing

teng gyi do-kô zo-we djü t'in-'ô. Ka z liang-go wông-ti-de, tu ts'ing-hwu Ao-kwu-z-tôh, ling-nga t'iao-shün liang-go cü-kwu,. peh gyi tsiah-we pi gyi zi siao ih-teng, yia hao dô-kô djü t'in-'ô, ts'ing-hwu gyi Kæ-sah. Ka z-'eo ih-koh li-hyiang yiu liang-go Ao-kwu-z-tôh, liang-go Kæ-sah.

耶稣落凡 287 年介时候有一个皇帝，名字叫勒提贺葛里相^[1]。拔上其自个手下一个将军等其大家坐位治天下。介是两个皇帝了，都称呼奥古士督，另外挑选两个主顾，拨其爵位比其自小一等，也好大家治天下，称呼其该撒。介时候一国里向有两个奥古士督，两个该撒。

[1] Diocletianus, 英语化为 Diocletian, 现译为戴克里先。罗马帝国皇帝

Deng-zông kyi-nyin keh liang-go Ao-kwu-z-tôh t'e-we nyiang peh keh liang go Kæ-sah tso-de: gyi zi dzing-gyiu tso bing-deo pah-sing. 'Eo-deo keh liang-go Kæ-sah, tsiang koh-kô feng-k'æ de; ih-go læ Tong-pin, ih-go læ Si-pin.

庵晌几年箇两个奥古士督退位让拨箇两个该撒做了。其自仍旧做平头百姓。后头箇两个该撒，将国家分开了。一个来东边，一个来西边。

Ih-go Kæ-sah yiu ih-go ng-ts ming-z kyiao-leh Kong-tæn-ding. Gyi tsih-we ts-'eo Lo-mô yi 'ah-long kwe-peh gyi de. Gyi ziu ts'in-tu

tao T'a-da-nyi-li di-fōng, sing cōh ih-zo dzing-ts ming-z kyiao-leh
Kong-tæn-ding-dzing ziu-z næn-kæn sô eo kyüing-z-dæn-ting.

一个该撒有一个儿子名字叫勒贡旦定^[1]。其即位之后罗马又合拢归拨其了。其就迁都到他大尼里^[2]地方，新筑一座城子，名字叫勒贡旦定城，就是难间所讴均士淡丁。

[1] Constantinus，英语化为 Constantine，现译为君士坦丁。此处为君士坦丁一世/君士坦丁大帝

[2] Dardanelles，现译为达达尼尔

Yiæ-su 367 nyin ka z-'eo yiu liang hyüong-di dô-kô tsih we, koh-kô dzing-gyiu yi feng-k'æ de; ih-go djü Tong-pin, ih-go djü Si-pin.

耶稣 367 年介时候有两兄弟大家即位，国家仍旧又分开了。一个治东边，一个治西边。

Dzong-ts' ts-'eo Lo-mô koh ziu sæ-ba-de. Tong pin yiu Po-s koh pi gyi-lah gyiang-wang, hyü-to di-fōng peh gyi-lah deh-ky'i de. Si-pin yiu ih do-dziao mæn-nying dzong Ngo-lo-s, Su-yi-t'in, Jih-r-mæn keh-sing di-fōng ka lön-tsing læ. Lo-mô nyiing feh neng-keo ti-tōng, tsih k'o-yi, ih-kw'e ih-kw'e di-fōng nyiang peh gyi-lah.

从此之后罗马国就衰败了。东边有波斯国比其拉强横，许多地方拨其拉夺去了。西边有一大潮蛮人从俄罗斯、苏以天^[1]、日耳曼

箇星地方介乱进来。罗马人弗能够抵挡，只可以一块一块地方让拨其拉。

[1] Sweden, 现译为瑞典

Dzih-teng Yiæ-su yi-'eo s-pah ts'ih-pah-jih nyin kwōng-kying, Lo-mô di-fōng 'o-jün siah-wun-de, lin kying-dzing tu mih-diao de.

直等耶稣以后四百七八十年光景，罗马地方和然^[1]削完了，连京城都灭掉了。

[1] 完全；全然

Keh-pæn mæn-nying ziu tsiang Lo-mô koh-veng feng-leh jih-koh sang. Keh ziu-z Dæn-yiæ-li kōng-tao di-s tsah yia-siu yiu jih-tsah koh-go shih-wô yiao-nyiæn de.

箇班蛮人就将罗马国份分了十国生。箇就是但也理讲到第四只野兽有十只国个说话效验^[1]了。

[1] 应验

Meng-go shih-wô. 问个说话

Keh Dzih-neh miao wa-z kwæn-go nyih-ts to wa-z k'æ-go nyih-ts to? Koh-veng tao dza z-'eo ting do? Sin-cü Dæn-yiæ-li yiu soh-go shih-

wô kông-tao Lo-mô-koh? Lo-mô koh-veng kyi-jün ka do, dza-we fæn-cün no-ziah de?

箇寂納庙还是关个日子多还是开个日子多？国份到咋时候顶大？先知但也理有啥个说话讲到罗马国？罗马国份既然介大，咋会反转懦弱了？

Yiæ-su 68 nyin yiu soh-go z-t'i? 196 nyin, yiu soh-go z-t'i? 830 nyin li-hiang yiu kyi-go wông-ti? Yiu kyi-go meo-sah de? Yiu kyi-go z jün-cong go? Di-'o-keh-li-siang tso soh-go z-t'i? Kong-tæn-ding z jü? Kong-tæn-ding-dzing læ 'ah-li? 'Eo-deo z jü yi teng koh-kô feng-k'æ de? Yi-'eo Tong-pin di-fông peh jü-lah deh-ky'i? Si-pin ni? Tao dza z-'eo mih-diao? 'Eo-deo feng-leh to-siao koh-veng?

耶稣 68 年有啥个事体？196 年有啥个事体？300 年里向有几个皇帝？有几个谋杀了？有几个是善终个？提贺葛里相做啥个事体？贡且定是谁？贡且定城来何里？后头是谁又等国家分开了？以后东边地方拔谁拉夺去？西边呢？到咋时候灭掉？后头分了多少国份？

Di-Loh Tsông. 第六章

Lo-mô di-fông deo-tsao-ts koh-veng siao, teh-ky'i 'eo; teng-tao koh-veng do de, teh-ky'i sông-sing ih-ngæn m-neh de.

罗马地方头早仔国份小，德气^[1]厚；等到国份大了，德气爽性一眼呒得了。

[1] 美德

Ing-we tang-tsiang tang-leh to, keh-lah ny ing-go sing yüih-long yüih-hyüong de; ziu-z t'a-bing-go z-'eo, yia djöng-djöng iao jü-long hyü-to ny ing yüong tsing-tao tsing-ts'iang tang ny ing-dzing, ny ing-ny ing tsing-tsing sah peh pah-sing k'en. Wa-yiu pah-yang yia-siu, ling-nga ih-t'ah di-fông iang-kæn; yiu z-'eo eo ny ing tseo-tsing li-hiang ky'i teng yia-siu dô-kô teo; nen-nen nyü-nyü k'en-go ny ing feh-tsiao to-siao, ziah yiu ny ing peh yia-siu t'a-ky'üoh de, 'ôh-tsia peh te-siu tang-sah de, bông-pin k'en-tong cü-kwu long-tsong fæn-cün tsih-we kwah-kyiah kwah-siu, ho-lo-da-siao, kao-hying-siang.

因为打仗打勒多，箇拉人个心越弄越凶了。就是太平个时候，也常常要聚拢许多人用真刀真枪打人阵，认认真真杀拨百姓看。还有百样野兽，另外一墳地方养间。有时候讴人走进里向去等野兽大家斗。男男女女看个人弗照多少，若有人拨野兽拖吃了，或者拨对手打煞了，旁边看东主顾拢总反转只会掴脚掴手，呵啰大笑，高兴相。

Yiu ih-tsao da tsiang-kyüing P'un-p'e yiu 500 to-sing s-ts tang-sah
peh pah-sing-lah k'en; yi yiu ih-tsao Da-lah-ziang wöng-ti sah-diao
1,0000 yia-siu; wa-yiu eo 1,0000 ny ing di-leh tao-ts'iang tang peh cong
pah-sing k'en, Keh-lao-tiu wöng-ti ka z-'eo, yiu 1,9000 ny ing læ jün-li
ny ing-tsing-wô ziang-liang-koh kao-tsin ka tang peh pah-sing-lah
k'en. Keh-sing pah-sing ziah-z m-neh keh-cong-ka hyi-deo, ziu iao
sing-tsiao-sah-de, ziu tsih-kwun siang dzao-fæn de.

有一遭大将军潘沛有 500 多星狮子打煞拔百姓拉看。又有一遭
大拉象^[1]皇帝杀掉 1,0000 野兽，还有讴 1,0000 人提了刀枪打拨众百
姓看，葛劳丢^[2]皇帝介时候，有 1,9000 人来船里认真话像两国交战
介打拨百姓拉看。箇星百姓若是呒得箇种介嬉头，就要心焦煞了，
就只管想造反了。

[1] Trajan, 现译为图拉真

[2] Claudius, 现译为克劳狄。此处为克劳狄一世

Tsæ-wô Lo-mô-nying tsing-voh ih-t'ah di-föng, wa-iao lin keh-
t'ah di-föng bu-sah tsia-ko-læ pa gyi. Yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z
kyiao-leh Üô-kyi-bôh, ky'i ih-go ngæ-do-do miao-yü, peh 'en-t'in-'ô
bu-sah deng, ziu eo gyi Tu-jing-din.

再话罗马人征服一墳地方，还要连箇墳地方菩萨借过来拜其。
有一个将军名字叫勒亚基薄^[1]，起一个呆大大庙宇，拔咸天下菩萨

庵，就讴其都神殿^[2]。

[1] Agrippa，现译为阿格里帕，罗马政治家、军人

[2] 现译为万神殿

Dæn-z Bu-sah yüih to, tsing-sing kying-djong go ny ing yüih-fah
ky'üih-de, z-jün tso ny ing-tsih-we yü-kô wa de. Ping-ts'ia 'en-t'in-'ô
ting-wa wa-p'e-ts, teng ting-wa wa-hyiang-fông, long-tsong jü-long tao
Lo-mô-koh, tsing-ziang shü liu-lôh den-li ka-go; keh-lah Lo-mô di-
fông pah-sing wa-z wa tao-gyih-deo de. (K'en Lo-mô-shü di-ih-tsông.)
Keh yia bing-feh-z feh-hyiao-teh dao-li yün-kwu; ziu-wô Hyi-lah teng
Lo-mô tu yiu hyü-to sing-yin ny ing kông-tao tso-nying-go kwe-kyü
dao-li, da-kæ tu z hao-go. Dæn-z ing-we keh-sing sing-yin ny ing yia
peh-ko tsih z ih-go ny ing, pah-sing-lah ih-ngæn M-kao gyü-dæn gyi-
lah, tsong feh-k'eng i gyi kao-hyüing. Keh yi m-fah go.

但是菩萨越多，真心敬重个人越发缺了，自然做人只会愈加坏了。并且咸天下顶坏坏坯子，等顶坏坏乡方，拢总聚拢到罗马国，正像水流落窟里介个。箇拉罗马地方百姓坏是坏到极头了（看《罗马书》第一章）。箇也并弗是弗晓得道理缘故，就话希腊等罗马都有许多圣贤人讲到做人个规矩道理，大概都是好个。但是因为箇星圣贤人也不过只是一个人，百姓拉一眼呒告惧惮其拉，总弗肯依其教训。箇又呒法个。

Ka k'en-ky'i-læ, iao ny ing tso-leh hao, pih ky'iao-leh t'in-zōng Jing-ming kōng-lōh-læ, hao kao-nying teh-'ang. Keh-lah Ao-kwu-z-tōh tso wōng-ti, di 27 nyin ka z-'eo, Dao dzing-we nyüoh-sing deng-leh ah-lah go cong-nyiang, ziu-z Yi-mô-nu-lih, ka-shih z Jing teng ah-lah dô-kô læ-tong. Dzih tao s-ng-jih nyin ts-'eo, yiu ny ing tao Lo-mô di-fōng ky'i 'ang-kyiao, teng-tao Pao-lo tao Lo-mô-go z-'eo, Lo-mô kong-we yi-kying-hying-wōng de.

介看起来，要人做勒好，必巧勒天上神明降落来，好教人德行。箇拉奧古士督做皇帝第 17 年介时候，「道成为肉身庵勒阿拉个中央」，就是「以马努力^[1]」。解说是神等阿拉大家来东。直到四五十年之后，有人到罗马地方去行教，等到保罗到罗马个时候，罗马公会已经兴旺了。

[1] Emmanuel, 又译为以马内利。希伯来语，意为「上帝与我们同在」

Ka z-'eo yiu ih-go wōng-ti, ming-z kyiao-leh Nyi-lo, tso-nying liao-feh-teh hyüong-ôh, dæ zi-go pah-sing-lah yia liao-feh-teh bao-nyiah. Kyü Lo-mô-nying wô, gyi zi fōng-leh ho siao-diao kying-dzing, fæn-cün t'e-peh Yiæ-su-kyiao ny ing; ün-wōng gyi-lah, feh-tsiao to-siao ny ing peh gyi k'ô-læ sah-diao, sing-ts'a. Pao-lo yia dzæ-gyi-nen. Wa-yiu yia-tao hwô-yün li-hyiang iao me-sah ny ing tōng lah-coh yüong.

介时候有一个皇帝，名字叫勒尼罗^[1]，做人了弗得凶恶，待自个百姓拉也了弗得暴虐。据罗马人话，其自放了火烧掉京城，反转推拨耶稣教人，冤枉其拉，弗照多少人拔其柯来杀掉。信差^[2]保罗也在其内。还有夜到花园里向要棍子人当蜡烛用。

[1] Nero, 现译为尼禄，罗马皇帝之一

[2] Apostle, 指基督教中为了某个特殊使命奉召被差派出去的门徒，后译为使徒

Keh-sing ū-wa-c'ü gyi læ-tih tso, keh-pæn kong-'eo se-jün feh-kwun 'æn-tsiang, dæn-z Nyi-lo keh-go-nying bih-yiang 'ang-we yia-z tsing-tsing ū-wa-leh m-t'in-li ū-wa de, keh-lah keh-sing nying ziu k'ô-gyi s kweng-ts tang-sah de. Keh tsing-tsing kyiao-leh væn-cong-nying tang-sah.

箇星坏处其来的做，箇班公侯虽然弗管闲账，但是尼罗箇个人别样行为也是真真坏勒呒天理坏了。箇拉箇星人就柯其使棍子打煞了。箇真真叫勒万众人打煞。

Nyiæn-nyin 'eo-deo, yi yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Do-mih-siang, gyi yia z iao k'ô Yiæ-su-kyiao nying go. Tsiang sing-ts'a ; Iah-'en c'ong-kyüing tao Bah-mo hæ-tao cü-kwu ziu-z gyi.

廿年后头，又有一个皇帝，名字叫勒陀密相^[1]，其也是要柯耶稣教人个。将信差约翰充军到拔摩^[2]海岛主顾就是其。

[1] Domitianus, 英语化为 Domitian, 现译为图密善。罗马皇帝之一

[2] Πάτμος, 又译为帕特莫斯。海岛名, 在希腊

Dæn-z meng-du yüih k'ô yüih-to. Yiæ-su 98 keh nyin, Da-lah-
ziang tso wông ti, ka z-'eo Pi-t'e-nyi di-fông tsong-tôh tseo-veng gyi z-
ka wô, “Yiæ-su-kyiao 'ang-leh ka kwông, tseo-long miao-yü-li pa-bu-
sah-go nying 'o-jün ky'üih de.

但是门徒越拘越多。耶稣 98 箇年, 大拉象做皇帝, 介时候庇推尼地方总督奏文^[1], 其是介话: 「耶稣教行勒介广, 走拢庙宇里拜
菩萨个人和然缺了。」

[1] 上奏。此处指比提尼亚与本都行省的省长小普林尼和皇帝图拉真的书信

Ziah-z kông gyi-lah hyiang-fông shih-wô, gyi-lah zi ih-pæn-nying
me-nyih t'in-liang heh-tsao jü-long-læ tso-t'ah u-sen, ts'ông ky'üoh-ts
ts'ing-tsæn Yiæ-su, ziang Jing-ming ka-go; kôh-nying tu vah-tsiu, feh
t'eo-dao, feh kæn-ying, feh shih-iah, keh-sing ka-go; 'eo-deo dô-kô zo-
tæn-long ky'üoh ih-djü væn ziu sæn-k'æ de.

「若是讲其拉乡方说话, 其拉自一般人每日天亮黑早聚拢来做
堵鸟碎, 唱曲子称赞耶稣, 像神明介个。各人都罚咒, 弗偷盗、弗
奸淫、弗失约、箇星介个。后头大家坐带拢吃一厨饭就散开了。」

Gyi wa-yiu wô, ziah-z keh-sing ny ing tsih-yiu Yiæ-su-kyiao ming-deo, m-neh væn bih-yiang ze-ming, wa-z kæ sah feh kæ sah?

其还有话：「若是箇星人只有耶稣教名头，咁得犯别样罪名，还是该杀弗该杀？」

Wông-ti gyi-wô, keh z-jün kæ sah-go: tsih-z gyi-lah ziah k'eng ky'i-diao Yiæ-su, pa ah-lah-go bu-sah cü-kwu hao fông gyi c'ih. Læ keh-go wông-ti siu-li si-go meng-du yia tsing feh-siao.

皇帝其话：「箇自然该杀个。只是其拉若肯弃掉耶稣，拜阿拉个菩萨主顾好放其出。」来箇个皇帝手里死个门徒也真弗少。

Yiæ-su 170 nyin, ka z-'eo kwông-kying yiu t'in-yiao di-dong, dong-leh li-'æ-go. Ziu yiu ny ing tseo-veng Wông-zông z-ka wô, "Keh tu-z bu-sah ông-de, iao vah ah-lah, ing-we zia-kyiao 'ang-leh ka kwông." Gyi-lah sing-siang z iao t'iao-so wông-ti, ze-ming tso-tao Yiæ-su-kyiao ny ing sing-zông ky'i; feh teh-cü wông-ti zông-yü p'i-lôh-læ z-ka wô; "yia feh-pih ih-ding z iao ngô ky'i k'ô gyi-lah, ziah-z gyi-lah yiu-leh teh-ze bu-sah; bu-sah zi z-jün we ying-vah gyi-lah-go, ziah-kông t'in-yiao di-dong shih-wô, ng-lah dza-we long-tsung ky'ih-hoh-sah, gyi-lah tao fæn-cün en-en ūeng-ŵeng k'ao-djoh Jing-ming tô-hwô, ih-ngæn m-ze m-ko ni?" Keh wông-ti ming-z kyiao-leh En-teng.

耶稣 170 年，介时候光景有天摇地动，动勒厉害个。就有人奏文皇上是介话：「箇都是菩萨快了，要伐阿拉，因为邪教行勒介广。」其拉心想是要挑唆皇帝，罪名做到耶稣教人身上去。弗得知皇帝上谕批落来是介话：「也弗必一定是要我去柯其拉，若是其拉有了得罪菩萨，菩萨自自然会刑罚其拉个，若讲天摇地动说话，尔拉咋会拢总吃惱煞，其拉到反转安安稳稳靠着神明朵化，一眼呒罪呒过呢？」箇皇帝名字叫勒安敦^[1]。

[1] Aurelius，现译为奥勒留。罗马皇帝之一，《后汉书》称其为大秦王安敦

Tsong-r-yin-ts, keh 300 nyin li-hyiang tao yiu jih-go wōng-ti z iao k'ô Yiæ-su-kyiao ;nying-go; sah-diao-go cü-kwu su-tu-su-feh-pin de. Dæn-z wōng-ti tsih-z-ka k'ô, meng-du tsih z-ka yüih-fah to-ky'i-læ, dzih-teng Kong-tæn-ding teng-we, ih-k'en Yiæ-su-kyiao yi-kying ka hying-wōng, gyi-zi ziu jih-Yiæ-su-kyiao, fæn-cün, tsiang hyü-to miao-yü, ts'ah-diao z pa kô-bu-sah go nying, tu iao bæn gyi-lah ze-ming-go. Dzong-ts'-ts-'eo, Lo-mô di-fōng t'ong-sing sön-z Yiæ-su-kyiao di-fōng.

总而言之，箇 300 年里向倒有十个皇帝是要柯耶稣教人个。杀掉个主顾数都数弗遍了。但是皇帝只是介柯，门徒只是介越发多起来，直等贡旦定登位，一看耶稣教已经介兴旺，其自就入耶稣教，反转将许多庙宇拆掉，是拜假菩萨个人，都要办其拉罪名个。从此之后，罗马地方统性算是耶稣教地方。

Teng Yiæ-su lôh-væn, ts'ô feh-to z-'eo, Cong-koh z Hen-dziao.
Dông-deo keh-sing 'o-zông z ka z-'eo Hen Ming-ti p'ing-ts'ing læ-go,
z-dzong Veh-kyiao tsing Cong-koh ts-'eo, tao yin-dzæ yi-kying mao-
mao yiu 20 nyin kwông-kying de. Lih-dziao-go, wông-ti wa-z kying
gyi-lah-go ky'üih, tsôh-hying gyi-lah-go to; ts'-di nyding siang-sing Veh-
go cü-kwu yia peh-ko tsih-yiu sæn-feng-ts-ih, r-ping-ts'ia keh sæn-
feng li-hyiang tu-kyi z yiu-k'eo vu-sing-go cü-kwu to.

等耶稣落凡差弗多时候，中国是汉朝。荡头箇星和尚是介时候
汉明帝聘请来个，自从佛教进中国之后，到现在已经毛毛有 2000 年
光景了。历朝个皇帝还是紧其拉个缺，作兴其拉个多。此地人相信
佛个主顾也不过只有三分之一，而并且箇三分里向都计是有口无心
个主顾多。

Ka k'en-ky'i-læ, teng Yiæ-su-kyiao z pi-feh-læ-go. Yiæ-su-kyiao z
Yiu-t'æ-koh c'ih-go. Yiu-t'æ-koh koh-veng siao-siao-kun, veng-li yi pi
Hyi-lah teng Lo-mô t'e-pæn; gyi-lah hyiang-fông z bih di-fông nyding
k'eh-ts'eng-go, gyi-lah koh-kô peh Lo-mô nyding t'ong-sing ts'ao-mih
de. Yiæ-su zi peh keh-pæn ūwa-nying long-sah de; gyi-go Sing-ts'a da-
kæ tu-z ti-vi c'ih-sing-go; 'ang-kyiao ih-lin 'ang tao hyü-to dziao-dæ,
yiу hyü-to wông-ti iao bæn gyi-lah. Ka k'en-ky'i-læ Yiæ-su kyiao iao
siang 'ang-k'æ-ky'i shih-wô, ôh-ziang feh-tsiao dza næn, feh-teh-cü

tsih-siao 300 nyin kong-fu; ziu yi-kying hying-wông-de; s-teh t'in-'ô ting gyiang-wang koh-kô lin kæ-kwun go joh-koh tu we ky'i-diao gyi zin-deo-go bu-sah, tsih pa Yiæ-su Tsing-Jing. Keh ky'i-næn-dao z nying-go vu-nyih-ts sô neng-keo tso-leh-tao-go ma?

介看起来，等耶稣教是比弗来个。耶稣教是犹太国出个。犹太国国份小小管，文理又比希腊等罗马推扳。其拉乡方是别地方人刻付个。其拉国家拨罗马人统性抄灭了。耶稣自拨箇班坏人弄煞了。其个信差大概都是低微出身个。行教一连行到许多朝代，有许多皇帝要办其拉。介看起来耶稣教要想行开去说话，恶像弗照咋难，弗得知只消 300 年功夫，就已经兴旺了。使得天下顶强横国家连该管个属国都会弃掉其前头个菩萨，只拜耶稣真神。箇岂难道是人个武艺子所能够做勒到个吗？

Yin-dzæ ts'-di Sih-kyiao teng Dao-kyiao, pi yi-zin yi-kying 'o-jün sæ-ba de. Yiæ-su-kyiao tao fæn-cün ih-nyin ih-nyin yü-kô hying-wông ky'i læ de. K'en-ky'i-læ Cong-koh di-fông yia deng-feh-teh nyi-sænpah, nyin, keh-sing nying iao-bông tu we siang. sing Yiæ-su-kyiao gyi.

现在此地释教等道教比以前已经和然衰败了。耶稣教倒反转一年一年愈加兴旺起来了。看起来中国地方也庵弗得二三百年，箇星人要防^[1]都会相信耶稣教其。

[1] 也许；可能

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô pah-sing peng-læ wa hao feh? Tao dza z-'eo ūa-de ni?
Dza-we ka ūa? Sing-tsiao-de soh-go z-t'i tōng hyi-deo? Wa-yiu soh-go
yün-kwu ta-li gyi-lah yü-kô ūa? Lo-mô nying ka ôh, wa-z feh tong li-
sing yün-kwu soh? Tsih-yiu jü we kao nying teh-'ang? Ao-kwu-z-tôh
27 nyin yiu soh-go z-t'i? Yiæ-su-kyiao kyi-z 'ang tao Lo-mô? Nyi-lo
wông-ti dæ gyi dza-go? 20 nyin ts-'eo yiu jü k'ô gyi-lah? Yiæ-su 98
nyin yiu soh-go z-t'i? 170 nyin kwông-kying yiu soh-go z-t'i? 300 nyin
li-hiang yiu kyi-go wông-ti z k'ô Yiæ-su-kyiao-go? Ka k'ô-fah meng-
du yiu ky'üih-tin ma? Kong-tæn-ding dza-go? Sih-kyiao teng Yiæ-su-
kyiao 'ang-k'æ pi-ky'i-læ dza-go?

罗马百姓本来还好弗？到咋时候坏了呢？咋会介坏？心焦了啥
个事体当嬉头？还有啥个缘故带累^[1]其拉愈加坏？罗马人介恶，还
是弗懂理性缘故啥？只有谁会教人德行？奥古士督 27 年有啥个事
体？耶稣教几时行到罗马？尼罗皇帝待其咋个？20 年之后有谁柯其
拉？耶稣 98 年有啥个事体？170 年光景有啥个事体？300 年里向有
几个皇帝是柯耶稣教个？介柯法门徒有缺点吗？贡旦定咋个？释教
等耶稣教行开比起来咋个？

[1] 使得；导致

Di-Ts'ih Tsōng. 第七章

Tsing-Jing kyi-jün vah-tsiu ko-liao wô, Iao tsiang bih-koh s-peh
Yiæ-su tso ts'æn-nyih, lin t'in-'ô zing-deo-go di-fōng tu iao voh gyi-
kæ-kwun: keh-lah Lo-mô-nying mih-diao Yiu-t'æ-koh, feh-neng-keo
lin Yiæ-su-kyiao mih-tsing dzæ-nen; 'eo-deo fæn-cün lin Lo-mô kæ-
kwun go joh-koh, yia t'ong-sing kwe-peh Yiæ-su-kyiao de.

真神既然罚咒过了话：「要将别国赐拨耶稣做产业，连天下尽头个地方都要服其该管。」箇拉罗马人灭掉犹太国，弗能够连耶稣教灭进在内。后头反转连罗马该管个属国，也统性归拨耶稣教了。

Ziah-z keh-sing poh-deo mæn-nying lön-tsing-læ, Lo-mô-koh
t'ong-sing peh gyi-lah mih-diao de: gyi yia fi-dæn feh-neng-keo lin
Yiæ-su-kyiao mih-tsing dzæ-nen, fæn-cün tsih-we pa-voh Yiæ-su-
kyiao; dô-kô jih-kyiao de.

若是箇星北头蛮人乱进来，罗马国统性拔其拉灭掉了。其也非但弗能够连耶稣教灭进在内，反转只会拜服耶稣教，大家入教了。

'Eo-deo kyiao-meng ziu yüih-fah 'ang-k'æ-ky'i de; cong-ü djün
Eo-lo-pô tu tso-leh Yiæ-su-kyiao di-fōng de.

后头教门就越发行开去了。终于全欧洲都做了耶稣教地方了。

Lo-mô tao Ao-kwu-z-tôh tso wÔng-ti z-'eo, doh-shü-nying ting-to, veng-li yia gyih-hao-go. Dæn-z pah-sing ih-dæ ih-dæ keng-kô ôh; veng-li ziu mæn-mæn t'e-pæn de, teng-tao poh-pin keh-pæn mæn-nying lön-tsing-go z-'eo, shü yia ky'üih de, doh-shü ny ing yia kw'a m-neh de. Keh ziu kyiao-leh Heh-en z-shü.

罗马到奥古士督做皇帝时候，读书人顶多，文理也极好个。但是百姓一代一代更加恶。文理就慢慢推扳了，等到北边箇班蛮人乱进个时候，书也缺了，读书人也快呒得了。箇就叫勒黑暗时世。

Nyün-z tsih-iao Sing-kying 'ang-k'æ-ky'i, ziu neng-keo s-teh Heh-en z-shü pin-tso kwÔng-ming de. Dæn-z ka z-'eo, ing-pæn wa feh-zing tsôh de; Sing-kying tsih-yiu ts'ao-peng, m-neh dza to, yia yiu hyü-to sin-sang doh tu doh-feh-c'ih.

原是只要《圣经》行开去就能够使得黑暗时世变做光明了。但是介时候，印版还弗曾作了。《圣经》只有抄本，呒得咋多，也有许多先生读都读弗出。

Keh-lah dao-li wÔ-feh-læ zia-k'æ-ky'i de. Lo-mô kyiao-deo ziu neng-keo 'eo zi-go sing-siang hong-p'in; pah-sing-lah 'eo gyi ts'ô-tô. Gyi tsiang Mô-t'æ-djün, XVI, 16-19 ka-shih ts'o de; gyi wÔ, z Yiæ-su

fong Pe-teh tao shü-kæn-zōng djün kong-we zōng-deo: Pe-teh si-'eo,
keh-go gyün-ping yi djün-lôh peh Lo-mô kyiao-deo de.

箇拉道理话弗来，邪开去了。罗马教头就能够候自个心想哄
騙，百姓拉候其差朵。其将《马太传》XVI，16–19解说错了，其
话：「是耶稣封彼得到世间上传公会上头。彼得死后，箇个权柄又
传落拨罗马教头了。」

Gyi wa-yiu wô, keh-sing kyiao-deo kyi-jün z dæ Yiæ-su bæn-z-t'i,
keh-lah yiang-seh feh-we long-ts'o; cü-pô z sing-k'eo, wô ih-kyü hao
sön ih-kyü su, tsing-ziang Yiæ-su zi kông-go shih-wô t'ih-seh-vu-r-go.

其还有话，箇星教头既然是代耶稣办事体，箇拉样色弗会弄
错。嘴巴是圣口，话一句好算一句数，正像耶稣自讲个说话铁色无
二个。

Pah-sing-lah ziu gyü-dæn gyi ziang Jing-ming ka, wa we pa gyi,
tsing-ziang Gyi-'ô-nying pa La-mô-seng ka-go.

百姓拉就惧惮其像神明介，还会拜其，正像旗下人拜喇嘛僧介
个。

Lo-mô kyiao-deo neng-keo long-gyün, s-teh tsing dao-li we zia
tao ka-go di-bu, kyi-jün peng-læ tu z ing-we Sing-kying ky'üih, pah-
sing beng-go yün-kwu, keh-lah 'eo-deo deh-we kying-djü pah-sing
k'en Sing-kying, k'ong-p'ô ih-ming-bah ziu feh-k'eng voh gyi de.

罗马教头能够弄权，使得真道理会邪到介个地步。既然本来都是因为《圣经》缺，百姓笨个缘故，箇拉后头特为禁住百姓看《圣经》，恐怕一明白就弗肯服其了。

Tsæ-wô hyiang-fông yüih-long yüih-feh-z de; keh-sing sin-sang, kying tao feh kông, ts'ia-kwu zi deng-leh en-dông z-yün-li siu-'ang; weh-go nying tao feh kao-hyüing gyi, djöng-djöng t'i si-ko-liao nying ts'æn-nyiæn.

再话乡方越弄越弗是了。箇星先生，经倒弗讲，且顾自庵勒庵堂寺院里修行，活个人倒弗教训其，常常替死过了人忏念。

Keh-go Heh-en z-shü feh-jün ziu kw'a hao liang de; næn-kæn be gyi-lah sô-'æ, fæn-cün we deng-tao mao-mao yiu 1,000 nyin kwöng-kying, wa dzing-gyiu z heh-en-go.

箇个黑暗时世弗然就快好亮了。难间被其拉所害，反转会庵到毛毛有 1000 年光景，还仍旧是黑暗个。

T'in-cü-kyiao hyü-to ts'o-c'ü tu z keh 1,000 nyin li-hyiang fah-c'ih-læ go. Keh Heh-en z-shü li-deo-go z-t'i, fi-dæn z Yi-da-li di-fông feh-pih shih de, ziu-z bih-koh di-fông z-t'i yia ky'üih-go; tsih-yiu ih-liang-yiang iao-kying-tin z-t'i wa kông-leh-siang-z go.

天主教许多错处都是箇 1000 年里向发出来个。箇黑暗时世里头个事体，非但是以大利地方弗必说了，就是别国地方事体也缺个，

只有一两样要緊点事体还讲了相似个。

Yiæ-su ts-'eo m-kyi-pah-nyin, tsing-dao-li ; long-do pin-diao de.
Keh-sing nying wô Z doh-doh pa ih-we Tsing-Jing feh-keo, ziu we pa
hyü-to si-ko-liao sing-nying, ziang bu-sah ka-go.

耶穌之后呒几百年，眞道理弄大^[1]变掉了。箇星人话是独独拜一位眞神弗够，就会拜许多死过了圣人，像菩萨介个。

[1] 大大地

Kyiu-cü yi-kying dæ ah-lah ziu-næn, gyi yia wô z feh-keo, wa iao
gyi-zi sing-zōng ling-nga tsæ ky'üoh hyü-to kw'u-ts'u, tso-c'ih hyü-
hwô z-ken hao pu-pu-ts'eo.

救主已经代阿拉受难，其也话是弗够，还要其自身上另外再吃许多苦楚，做出虚花^[1]事干好补补凑^[2]。

[1] 无用的

[2] 付予更多。现代宁波话说「找凑」

Ing-we Yiu-t'æ-koh z Yiæ-su-go c'ih-sing ts-di, keh-lah keh-sing
nying wô, ziah-z neng-keo c'ih-meng tao keh-deo ky'i ih-da, ziu iao
sön z sô-diao ze-ming-go kong-lao yi-kying tsoh-tsoh-go de, 'ô-si-go
foh-ky'i ih-ding z hao sön-su-go.

因为犹太国是耶稣个出身之地，箇拉箇星人话，若是能够出门到箇头去一埭，就要算是赦掉罪名个功劳已经足足个了，下世个福气一定是好算数个。

Keh-lah keh-sing gyin-sing-go cü-kwu, ḫōng-ḥōng yiu ih do dziao, deh-deh we-we tao Yiæ-lu-sah-leng ky'i zōng Yiæ-su-go veng.

箇拉箇星虔心个主顾，往往有一大潮，特特为为到耶路撒冷去上耶稣个坟。

Dæn-z teng-tao Yiæ-su lōh-væn 1055 nyin, keh-pæn T'u-r-kyi We-ts tsing-voh Yiu-t'æ-koh ts-'eo, feh tsiao-dza næn-we Yiæ-su-kyiao nyining zōng Yiæ-lu-sah-leng ky'i-go cü-kwu. Eo-lo-pô di fōng congying long-tsong-ōng-sah de. Lo-mô kyiao-wōng ziu c'ih 'ao-ling, z-ka wô, Kyiu-Cü-go veng-mo, peh keh-pæn feh-siang-sing nyining tsin-djükæn, keh jih-dzæ z tao Yiæ-su-kyiao-go me; feng-fu gyi-lah ky'i-leh ping ky'i tang ky'i; ing-hyü ko-tang-ko tu we sô gyi ze.

但是等到耶稣落凡 1055 年，箇班土耳基^[1]回子征服犹太国之后，弗照昨难为耶稣教人上耶路撒冷去个主顾。欧罗巴地方众人拢总快煞了。罗马教皇就出号令，是介话：「救主个坟墓，拨箇班弗相信人占住间，箇实在是倒耶稣教个霉。」吩咐其拉起了兵去打去。应许个打个都会赦其罪。

[1] 现译为土耳其

Kwe-keng yiu deh-ma koh-go wōng-ti ping-mô 'eh-tæn-long ky'i tang keh-deo We-we-kyiao nyin ky'i. Dzong Yiæ su 1096 nyin dong-sing, tang zōng sæn-nyin kong-fu, Yiæ-lu-sah-leng sön p'o-tsing de, lu-zōng si-go teng sōng-leh dzing-li-go nyin, cong sön-ky'i-læ yiu 85,0000.

归根有特买国个皇帝兵马合带拢去打箇头回教人去。从耶稣1096年动身，打上三年功夫，耶路撒冷算破进了，路上死个等伤勒阵里个人，总算起来有 85,0000。

Yi-'eo 80 nyin kwōng-kying, Yiu-t'æ-koh ih-dzih z Yiæ-su-kyiao kæ-kwun-go.

以后 80 年光景，犹太国一直是耶稣教该管个。

Dæn-z keh-pæn We-ts yi gyiang-ky'i-læ, tsiang Yiæ-lu-sah-leng yi deh-leh-ky'i de. Eo-lo-pô nyin ky'i hyüih-sing siang ky'i kyiu gyi. Kôh-c'ü tæn-kóng ky'i-ping ky'i vah We-ts, hao kyiu-cün Yiæ-su-go Veng-mo. 'Eo-deo ih dzih tang-zōng ih-pah-to nyin, sing yia lang de, dzæ-s k'eng hyih-siu. Dzong ky'i-deo tao kyih-sah, sōng-sōng-diao-go nyin, tsoh-tsoh yiu deo-liang pah-væn de. Keh-z tæn-tsих dōng-pin, keh-pin We-ts wa feh sön-tsing.

但是箇班回子又强起来，将耶路撒冷又夺了去了。欧罗巴人起血心想起救其。各处担纲起兵去伐回子，好救转耶稣个坟墓。后头

一直打上一百多年，心也冷了，才始肯歇手。从起头到结煞，伤伤掉个人，足足有头两百万了。箇是单只荡边，箇边回子还弗算进。

Keh tsing kyiao-leh ih-k'eo-ky'i hô-leh pih-li, iao ih-ngæn hao-c'ü tu m-neh-go..

箇真叫勒一口气飈勒壁里，要一眼好处都呒得个。

Keh-cong-ka ky'in k'ong-mo, zih-sah lao-peng-go z-ken, tsih-yiu be zia-kyiao mi-'ôh, Heh-en-z-shü ny ing we tso-go. Keh z ih-yiang de.

箇种介牵空磨^[1]，蚀煞老本个事干，只有被邪教迷惑，黑暗时世人会做个。箇是一样了。

[1] 白费力气

Wa-jiu di-nyi-yiang, yia z tso-keng-mah-go. Lo-mô kyiao-wông yiu ka do gyün-ping; ing-we ky'ü-leh pah-sing-lah siang-sing gyi, ziah-z yiu ny ing feh siang-sing, ziu wô z dzao-fæn, iao k'ô gyi bæn ze-ming.

还有第二样，也是做根脉^[1]个。罗马教皇有介大权柄。因为亏了百姓拉相信其，若是有人弗相信，就话是造反，要柯其办罪名。

[1] 源头

T'eo-p'ô yiu ih-t'ah di-fông ny ing tu-kyi feh-i gyi, gyi ziu we feng-fu bih-koh-go wông-ti ta-ling ping-mô ky'i tsiang keh-t'ah di-fông 'o-cong ts'ao-mih de.

偷怕有一墳地方人都计弗依其，其就会吩咐别国个皇帝带领兵马去将箇墳地方和众抄灭了。

Ziah-z tsih-yiu m-kyi-go ny ing feh i gyi, ing-we ping-mô yüong-feh-djôh, keh-lah dzih-teng Yiæ-su 1204 nyin, ka z-'eo yi ts'eng-c'ih ih-go fah-ts hao kying djü gyi-lah.

若是只有呒几个人弗依其，因为兵马用弗着，箇拉直等耶稣1204年，介时候又忖出一个法子好禁住其拉。

Gyi eo kôh-c'ü wông-ti ky'i ih-tsing oh, ziang t'in-lao ka, kyiao-leh Dzô-ts'ah ngô-meng, kyiao-wông zi yi ling-nga fong ih-pæn ny ing, ngæn-deo kyiao-leh Dzô-ts'ah-kwun, hao kwu-djôh keh-go Dzô-ts'ah ngô-meng z-t'i. Ziah-yiu ny ing, yiu pun-kyü shih-wô kông-ts'o, 'ôh-tsia yiu ih ngæn-ngæn teng kyiao-wông i-s feh-te, keh-sing dzô-ts'ah-kwun ziu we ky'i k'ô gyi læ, lin-tsih djün te-tsing tu hao-vong djün, doh-meng ky'üih-tang dzing-tsiao. Si-ze ding-lôh ts-'eo ziu s ho me-sah, 'ôh-tsia bih-yiang ting-kw'u-go. fah-ts, tsiu-tsôh gyi sah. Yiu Z-'eo, hweh-r-jün, tsiang ih-go ny ing k'ô-leh-ky'i de, tao-ti we-leh soh-go z-ken, lin-tsih gyi-zi deo-jü tu M-teh, ts'ing-kyün beng-yiu hyiang tu feh-ken hyiang, k'ong-p'ô hyiang ih-hyiang lin zi-kô sing-ming tu næn-pao de.

其讴各处皇帝起一进屋，像天牢介，叫勒查察衙门^[1]，教皇自又另外封一班人，衔头^[2]叫勒查察官，好顾着箇个查察衙门事体。若有人，有半句说话讲错，或者有一眼眼等教皇意思弗对，箇星查察官就会去柯其来，连即传对证都好劄传，独门^[3]屈打成招。死罪定落之后就使火焜煞，或者别样顶苦个法子，周作其煞。有时候，忽而然，将一个人柯了去了，到底为了啥个事干，连即其自头绪都呒得，亲眷朋友响都弗敢响，恐怕响一响连自家性命都难保了。

[1] Inquisition, 现译为宗教裁判所

[2] 头衔。现代宁波话就叫「头衔」

[3] 仅仅；单单

Keh-pæn dzô-ts'ah-kwun ngæn-deo se-jün yiu ih-go sing-nying-go sing-z kô-zông, ts'ing-hwu sing-dzô-ts'ah-kwun, jih-dzæ z pi Lao-hwu wa li-'æ. Yiu z-'eo, yiu-lao nyding-kô, teng hao-k'en-tin nyü-nying, tu we vu-ün vu-kwu ün-wông gyi-lah, p'ing-k'ong læ k'ô-leh-ky'i de.
Keh-cong-ka, dzô-ts'ah-ngô-meng, T'in-cü-kyiao di-fông, yin-dzæ dzing-gyiu yiu, peh-ko m-neh ziang yi-zin ka ming-tông-tông.

箇班查察官衔头虽然有一个「圣人」个「圣」字加上，称呼圣查察官，实在是比老虎还厉害。有时候，有老人家等好看点女人，都会无冤无故冤枉其拉，拼空来柯了去了。箇种介查察衙门，天主教地方现在仍旧有，不过呒得像以前介明当当。

Dzih-teng Yiæ-su lôh-væn 1500 to nyin, Eo-lo-pô hyü-to di-fông tu hyiao-teh kyiao-meng zia de, ziu ky‘i-diao kyiao-wÔng, i-leh Sing-kying ka tso de. Keh kyiao-leh Kwe-tsing z-shü. (K‘en Di-li shü 53 54 min.)

直等耶稣落凡 1500 多年，欧罗巴许多地方都晓得教门邪了，就弃掉教皇，依勒《圣经》介做了。箇叫勒归正时世（看《地理书》53、54 面）。

Tao jü-kying Eo-lo-pô li-hyiang i T‘in-cü-kyiao-go di-fông djü Yida-li ts-nga, tsih-yiu-Pi-li-z, Veh-læn-si, Si-pæn-yüô, Bu-dao-yüô, Ao-di-li-üô, wa-yiu-sing zeh-keh-leng-teng siao di-fông. Keh-sing di-fông se-tsih wa m-neh teng kyiao-wÔng feng-k‘æ, yia ky‘ü-leh bih-u-sen kwe-tsing-go i-s yiu-tin tsia-ko-læ, keh-lah tu pi yi-zin hao, yia pi yi-zin ‘o-jün ming-bah, ziu wô kyiao-wÔng-go gyün-ping pi yi-zin yia t‘e-pæn de. Gyi-go gyün-ping. peng-læ z Heh-en z-shü hying-ky‘i-læ-go, teng-tao Sing-kying yü-kô ‘ang-k‘æ-ky‘i, pah-sing yü-kô ming-bah, yia z-jün mæn-mæn we m-neh de. (K‘en T‘iah-sah-lo-nyi-kyüô, II, 8.)

到如今欧罗巴里向依天主教个地方除以大利之外，只有比利时、佛兰西、西班牙、葡萄牙、奥地利亚^[1]，还有星杂箇愣敦小地方。箇星地方虽即还呒得等教皇分开，也亏了别乌碎归正个意思有点借过来，箇拉都比以前好，也比以前和然明白，就话教皇个权柄

比以前也推扳了。其个权柄本来是黑暗时世兴起来个，等到《圣经》愈加行开去，百姓愈加明白，也自然慢慢会呒得了（看《帖撒罗尼迦》II, 8）。

[1] 现译为奥地利

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô ny ing mih-diao Yiu-t'æ-koh yiu lin Yiæ-su-kyiao mih-diao
ma? Keh-sing Poh-deo mæn-ny ing mih-diao Lo-mô-koh yiu lin Yiæ-
su-kyiao mih-diao ma? Lo-mô-koh veng-li tao dza z-'eo ting hao? Kyi-
z ūa-de? Dza-we ūæn-we feh-cün? Lo-mô cü-kyiao dza-we neng-keo
tso kyiao-wông? Heh-en z-shü dza-we en-leh ka dziang-kyiu? T'in-cü-
kyiao ts'o-c'ü dza z-'eo ky'i-deo-go? Keh Heh-en z-shü z-t'i to feh to?
Deo ih-yiang z. soh-go z-t'i, ng teh ts-si wô-tæn-læ? Di-nyi yiang z soh-
go z-t'i, ng yia hao wô-leh, dziang-si tin? Dza kyiao-leh Kwe-tsing z-
shü? Yin-dzæ yiu soh-go di-fông dzing-gyiu z i T'in-cü-kyiao go? Keh-
sing di-fông dza-we pi yi-zin hao-de ni? Ng ts'eng kyiao-wông gyün-
ping iao teng kyi-z we m-neh-de? T'iah-sah-lo-nyi-kyüô shü dza wô-
tih?

罗马人灭掉犹太国有连耶稣教灭掉吗？箇星北头蛮人灭掉罗马国有连耶稣教灭掉吗？罗马国文理到咋时候顶好？几时坏了？咋会挽回弗转？罗马主教咋会能够做教皇？黑暗时世咋会暗了介长久？天主教错处咋时候起头个？箇黑暗时世事体多弗多？头一样是啥个事体，尔得仔细话带来？第二样是啥个事体，尔也好话勒详细点？咋叫勒归正时世？现在有啥个地方仍旧是依天主教个？箇星地方咋会比以前好了呢？尔忖教皇权柄要等几时会呒得了？《帖撒罗尼迦书》咋话的？

Di Pah Tsōng. 第八章

Z-dzong Poh-deo keh-pæn mæn-nying tsing-voh Lo-mô ts-‘eo, Yi-da-li di-fōng ziu feng-leh deh-ma koh-sang. Ing-we feh-neng-keo dong-sing yiah-lih, keh-lah ôh yüong-yi ziu nyding-kô tsih-cü: yiu z-‘eo t‘ing Jih-r-mæn s-hwun; yiu z-‘eo voh Veh-læn-si, ‘ôh-tsia Ao-di-li-üô kæ-kwun. Keh z yiu-tin ziang t‘in-li jing-wæn dao-li; ing-we t‘in-‘ô-go nyding tsao-yi-ts ky‘üoh-zing Lo-mô-koh to-siao siao-kw‘u ko, keh-tsao wæn-pao de.

自从北头箇班蛮人征服罗马之后，以大利地方就分了特买国生。因为弗能够同心协力，箇拉恶容易受人家节制。有时候听日耳

曼使唤，有时候服佛兰西，或者奥地利亚该管。箇是有点像天理循环道理。因为天下个人早已仔吃尽罗马国多少小苦过，箇遭还报了。

Sæn-s-pah-nyin zin-deo, Yi-da-li di-fōng sang-i pi bih u-sen yü-kō nao-nyih, doh-shü nyung yia yü-kō to. Dæn-z keh-sing yi-kying kwe-tsing-liao di-fōng, djōng-djōng tsih-we hao-ky'i-læ, næn-kæn tu pi Yi-da-li 'o-jün hying-wōng ts'ô-yün de. Yi-da-li di-fōng weh-be zia-kyiao sô-'æ, ziang Hyi-lah-koh ka, dzing-gyiu z feh-zōng feh-lōh-go.

三四百年前头，以大利地方生意比别鸟碎愈加闹热，读书人也愈加多。但是箇星已经归正了地方，常常只会好起来，难间都比以大利和然兴旺差远了。以大利地方活被邪教所害，像希腊国介，仍旧是弗上弗落个。

Yi-da-li di-fōng ing-we en-dōng z-yün ka nao-nyih, 'o-zōng nyi-kwu ka to, tsæ-wô ing-we feh-hyü pah-sing-lah k'en Sing-kying, keh-lah ziu yiu hyü-to pô-hyi z-ken tso-c'ih-læ de. Dæn-z hyiang-fōng se-jün z tsing ū, yia feh pi kwu-z tsin ka hyüong-ôh, ing-we pa Tsing-Jing-go di-fōng, m-yiu ih-t'ah z pi pa kô-go bu-sah di-fōng yü-kô ū de.

以大利地方因为庵堂寺院介闹热，和尚尼姑介多，再话因为弗许百姓拉看《圣经》，箇拉就有许多把戏事干做出来了。但是乡方

虽然是真坏，也弗比古时节介凶恶，因为拜真神个地方呒有一墳是比拜假个菩萨地方愈加坏了。

T'ong Yi-da-li di-fông; yin-dzæ feng-leh jih-koh-sang, ziu-z Lo-mô, Na-peh-leh-s, To-s-kyüô-neh, Mi-læn, Sah-r-tih-nyi-üô, Mo-neh-ko, Pô-r-mô, Mo-teh-nô, Lu-kyüô, Sing-Mô-li-nyiah, keh jih-t'ah di-fông.

统以大利地方，现在分了十国生，就是罗马、那不勒斯、多斯加纳^[1]、米兰、撒尔的尼亞^[2]、摩纳哥、巴尔马^[3]、摩德拿^[4]、卢加^[5]、圣马力涅^[6]箇十墳地方^[7]。

[1] Toscana，现译为托斯卡纳

[2] Sardegna，现译为撒丁

[3] Parma，现译为帕尔马

[4] Modena，现译为摩德纳

[5] Lucca，现译为卢卡

[6] San Marino，现译为圣马力诺

[7] 原书出版的1852年，意大利尚未统一，且地域范围与今天不同

Keh jih-koh li-hyiang di-fông, t'ong-sing yiu mao 12,0000 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 2250,0000; da-iah ih-kw'e cün-fông yiang-li yiu 188 ka-siang-mao nying deng-tih.

箇十国里向地方，统性有毛 12,0000 转方洋里^[1]，户口有 2250,0000。大约一块转方洋里有 188 介相貌人庵的。

[1] 平方英里，1 平方英里约等于 2.59 平方公里

Yi-da-li keh-t'ah di-fōng, ing-we t'in-kô yia 'o-nön, di-t'u yia 'eo, liang-pin tu yiu hæ; shü-k'eo yi z ka bin-tōng, feh-leng cong-din, tso-sang-i, c'ih-sih tu hao, pah-sing-lah feh-jün p'ô-feh kw'a-weh, p'ô-feh fu-tsoh-ky'i-læ; dæn-z k'o-sih ing-we lih-fah ūa, wōng-ti teng kwun-fu^[2];, tu iao bao-nyiah pah-sing, keh-lah pah-sing-lah feh-neng-keo jih-feng dza hying-wōng ky'i-læ.

以大利箇墳地方，因为天家也和暖，地土也厚，两边都有海。
世口^[1]又是介便当，弗论种田、做生意，出息都好，百姓拉弗然怕弗快活，怕弗富足起来。但是可惜因为律法坏，皇帝等官府^[2]都要暴虐百姓，箇拉百姓拉弗能够十分咋兴旺起来。

[1] 时代

[2] 原书残损，推测为「府」字

Yi-da-li di-fōng nyiing, ts-tsih tao z hao-go to, dæn-z k'o-sih ing-we lih-fah ūa; tsæ-wô kyiao-meng zia de; keh-lah doh-shü cü-kwu z yiu ko-su-go.

以大利地方人，资质倒是好个多，但是可惜因为律法坏，再话教门邪了。箇拉读书主顾是有个数个。

Yi-da-li di-fông sæn-se keh-sing z t'in-sang-dzing-go siu-cü, Si-pin ze-ng soh-go di-fông tu teng gyi pi-feh-læ-go, keh-lah tæn-ts'ing, teng tōh-zah-deo-en, keh-sing si-ky'iao fah-ts, z keh-deo ting-hao. Bih-koh yiu-ming-deo sin-sang, da-kæ tu-z Yi-da-li di-fông 'ôh-læ go, wa-yiu we tso-s-go ny ing yia feh-siao.

以大利地方山水箇星是天生成个秀致，西边随尔啥个地方都等其比弗来个，箇拉丹青等笃石头案^[1]，箇星细巧法子，是箇头顶好。别国有名头先生大概都是以大利地方学来个，还有会做诗个人也弗少。

[1] 人体雕塑

Meng-go shih-wô. 问个说话

Z-dzong Poh-deo mæn-nying lön-tsing ts-'eo Yi-da-li di-fông dza-go-de? Sæn-s pah nyin zin-deo Yi-da-li di-fông sang-i doh-shü keh-sing teng bih. u-sen pi-ky'i-læ dza-go? Yin-dzæ-ni? Soh-go yün-kwu? Hyiang-fông pi zôn-gzin dza-go? Soh-go yün-kwu? Yi-da-li di-fông yin-dzæ feng-leh kyi koh-sang? Koh-veng t'ong-sing dza-kun do?

T'ong-sing yiu to-siao wu-k'eo? Ih-kw'e cün-fông yiang-li da-iah yiu
to-siao nying deng-tih? Yi-da-li di-fông sang-dzing yiu dza-go hao-c'ü?
Dza-we feh hying-wông? Doh-shü nying dza-we ky'üih? Keh-sing si-
ky'iao fah-ts dza-we tao z Yi-da-li di-fông ting hao?

自从北头蛮人乱进之后以大利地方咋个了？三四百年前头以大利地方生意读书箇星等别鸟碎比起来咋个？现在呢？啥个缘故？乡方比上前咋个？啥个缘故？以大利地方现在分了几国生？国份统性咋管大统性有多少户口？一块转方洋里大约有多少人庵的？以大利地方生成^[1]有咋个好处？咋会弗兴旺？读书人咋会缺？箇星细巧法子咋会倒是以大利地方顶好？

[1] 自然风貌

Di Kyiu Tsông. 第九章

1. Lo-mô-kôh li-hyiang di-fông yiu 1,7200 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 273,0000; tu z voh kyiao-wông kæ-kwun-go. Koh-kô-go z-t'i, da-kæ tu z kyiao-meng-li sin-sang bæn-go, pah-sing-lah, z feh tsôh-hying gyi nyi-leng kong-z go, yia feh-hyü gyi-lah ing-c'ih Pao læ. Sang-

i lang-zing, t'ao-væn ôh-to, Da-kæ Yi-da-li jih-koh li-hyiang, ting meh-teng iao sön Lo-mô-koh de.

1. 罗马国里向地方有 1,7200 转方洋里，户口有 273,0000。都是服教皇该管个。国家个事体，大概都是教门里先生办个，百姓拉是弗作兴其议论公事个，也弗许其拉印出报来。生意冷靜，讨饭恶多。大概以大利十国里向，顶末等要算罗马国了。

Kying-dzing, ziu-z Lo-mô, zo-læ ts'ih-zo sæn-teng, (K'en Iah-'en mah-z-loh XVII.) Lo-mô dzing-li tông-ts'u-ts tsong yiu ng-loh-jih-væn nyting deng-tih, tao yin-dzæ pô-pô tsih-yiu jih-s-ng-væn kwông-kying de. Ing-we keh-sing en-dông z-yün ka to, yiu hyü-to nen-nyü feh-tsôh dzing-ts'ing, tsæ-wô dzing-li-hyiang yiu-sing u-sen shü-t'u feh-hao keh-lah Lo-mô di-fông si-go cü kwu pi sang-go cü-kwu ;yü-kô to. Ky'ü-leh bih-u-sen yiu hyü-to nyting djông djông tao Lo-mô læ deng, feh-jün nyih-kyiu-ts-dziang mæn-mæn we pin-leh ih-zo k'ong-dzing de.

京城就是罗马，坐来七座山顶（看《约翰默示录》XVII）。罗马城里当初子总有五六十万人庵的，到现在巴巴只有十四五万光景了。因为箇星庵堂寺院介多，有许多男女弗作成亲，再话城里向有星乌碎水土弗好，箇拉罗马地方死个主顾比生个主顾愈加多。亏了

别乌碎有许多人常常到罗马来庵，弗然日久之长慢慢会变勒一座空城了。

Lo-mô di-fông yiu hyü-to kwu-z-tsin-go wÔng-kong, ngô-meng, miao-yü keh-sing, pi næn-kæn hao-k'en; yin-dzæ keh-sing kwu-tsih wa læ-kæn,

罗马地方有许多古时节个皇宫、衙门、庙宇箇星，比难间好看。现在箇星古迹还来间。

Yia-yiu hyü-to li-pa-dÔng, tsah-kwah leh wÔ-wÔ li-li, sang-weh keh-sing tu tso-leh feh-tsiao dza tsing-cü. Yiu ih-go li-pa dÔng, kyiao-leh Pe-teh-dÔng, dzong dong-kong ky'i, tao wun-kong we-ts, yiu 117 nyin; iao kwun 1600,00000 kw'e fæn-ping. Kyiao-wÔng ing-we dong-din feh-keo, ziu tsôh-c'ih ih-yang kwæn-diah læ, eo nying-kô læ ma, nying-kô yiu kwæn-diah ts'ing-ky'i-kæn shih-WÔ, gyi-go ze-ming ziu sön z sô-diao de.

也有许多礼拜堂，扎括^[1]勒华华丽丽，生活箇星都做勒弗照咋精致。有一个礼拜堂，叫勒彼得堂^[2]，从动工起，到完工为止，有117年。要管1600,00000块番饼。教皇因为铜钿弗够，就作出一样关牒^[3]来，讴人家来买，人家有关牒请去间说话，其个罪名就算是赦掉了。

[1] 装饰

[2] 圣伯多禄大殿，或称圣彼得大教堂

[3] 证书。此处指罗马教廷发行的大赦证明书，即后世所谓赎罪券

2. Na-peh-leh-s, koh-veng lin Si-kyi-li sön-tsing yiu 4,2000 cün-fōng yiang-li, wu-k'eo yiu 796,0000. Kying-dzing yia kyiao-leh Na-peh-leh-s; ky'ü-leh bih-kōh ny ing, yiu ho-veh tsæ-læ tsæ-ky'i, sang-i tao wa bin nao-nyih-go; ziah-z peng-di ny ing, tsing ih-ngæn-tu m-tso go, dzong m-neh t'ing-meng yiu ih-tsah jün ko-hæ ky'i tso sang-i ko.

2. 那不勒斯，国份连西基里算进有 4,2000 转方洋里，户口有 796,0000。京城也叫勒那不勒斯。亏了别国人，有货物载来载去，生意倒还便闹热个。若是本地人，真一眼都呒做个，从呒得听闻有一只船过海去做生意过。

Na-peh-leh-s di-fōng, di-cing ôh-to, yiu z-'eo cing-leh li-'æ; feh-tsiao to-siao vông-ts tih-tao; yiu vu-ts'in-da-væn ny ing ah-sah de.

那不勒斯地方，地震恶多，有时候震勒厉害。弗照多少房子跌倒。有无千大万人压煞了。

Keh tu z ing-we di-'ô yiu liu-wông, teng bih-yiang tong-si læ-tih me, me-ky'i-læ ziu sang-c'ih ky'i læ. Ing-we keh-go ky'i ih-mun ah-feh-djü de, ziu we s-teh di-yiang cing-dong. Ziah-z p'ong-djôh yiu u-sen hao c'ih-ky'i shih-wô, di ziu cing-leh ts'ô de, Keh-sing t'ong nga-hiang u-sen kyiao-leh ho-sæn; yia z teng bih-go sæn ts'ô-feh-to, peh-

ko li-hiang k'ong-sing-go, 'ô-deo z ho, yiu liu-wông teng yiang-k'æ-liao zah-deo læ-tih . me. Keh yiang-k'æ-liao-go zah-deo ziang. shü ka we liu-go, ming-z kyiao-leh La-va, yiu z-'eo pao-c'ih-læ, ih-dzih liu-lôh sœn. kyiah-'ô, ziang ih-da ky'i-k'ang ka, sih-shü z tsing li-'æ-go.

箇都是因为地下有硫磺等别样东西来的焜，焜起来就生出气来。因为箇个气一满压弗住了，就会使得地垟震动。若是碰着有鸟碎好出去说话，地就震勒岔了。箇星统外乡鸟碎叫勒火山，也是等别个山差弗多，不过里向空心个，下头是火，有硫磺等炀开了石头来的焜。箇炀开了个石头像水介会流个，名字叫勒喇哦^[1]，有时候爆出来，一直流落山脚下，像一埭溪坑介，式势是真厉害个。

[1] lava, 现称为熔岩

Na-peh-leh-s siang-gying yiu ih-zo ting yiu-ming-deo ho-sœn, kyiao-leh Vi-su-vi sœn; keh-zo sœn yiu z-'eo pao-c'ih-læ, dön-ky'ün hyiang-ts'eng tu mih-diao de. 14 nyin zin-deo yiu ny ing læ keh-zo sœn-kyiah-'ô læ-kæn gyüih. tsing; ing-we yiu hyü-to kwu-tsih peh gyi gyüih-c'ih-læ, 'eo-deo yiu hyü-to ny ing ky'i tsiang keh-sing zah-deo ngô-bæn na-nyi hwe-dzing long-tsong ky'i-ko ih-pin, ziу yiu ih-zo dzing-ts lu-c'ih-læ, lin oh-lô keh-sing tu zông-hao-s-nyiang-go. Deng-zông 40 nyin kwông-kying, keh-pin yi yiu ih-zo dzing-ts lu-c'ih-læ, oh-lô li-hiang yiu hyü-to p'oh-s, siu-li yiu tong-si nyiah-tih, ôh-ziang læ-

tih tso z-ken ka-go. Keh liang-zo dzing-ts-go di-fōng, ih-t'ah kyiao-leh
Heh-kyiu-læn-eng, ih-t'ah kyiao-leh P'un-p'e-yi, tu z ih-ts'in-ts'ih-pah
to nyin zin-deo be keh-zo ho-sæn pao-c'ih læ-go hwe-dzing teng la-va
keh-sing tong-si mah-zōng-tih go.

那不勒斯相近有一座顶有名头火山，叫勒维苏维^[1]山。箇座山有时候爆出来，团圈乡村都灭掉了。140 年前头有人来箇座山脚下间掘井。因为有许多古迹拨其掘出来，后头有许多人去将箇星石头、瓦片、烂泥、灰尘拢总起过一边，就有一座城子露出来，连屋落箇星都上好斯样^[2]个。庵晌 40 年光景，箇边又有一座城子露出来。屋落里向有许多魄尸，手里有东西捏的，恶像来的做事干介个。箇两座城子个地方，一墳叫勒赫究兰恩^[3]，一墳叫勒潘沛以^[4]，都是一千七百多年前头被箇座火山爆出来个灰尘等喇哦箇星東西没上的个。

[1] Vesuvius, 现译为维苏威

[2] 好好的

[3] Herculaneum, 现译为赫库兰尼姆

[4] Pompeii, 现译为庞贝

Si-kyi-li hæ-tao z jōh Na-peh-leh-s kæ-kwun-go, yiang-iang tu
teng Yi-da-li ts'ô-feh-to. Si-kyi-li di-fōng yia yiu ih-zo ho-sæn kyiao-
leh Yi-da-nô sæn, pi Vi-su-vi wa kao, yiu z-'eo pao-c'ih-læ yia keng-kô

li-’æ. Se-tsih keh u-sen teng hæ-k’eo lu ts’ô ih-pah to li, yiu z-’eo pao-c’ih-læ-go la-va keh-sing ih-dzih we liu-lôh hæ-li ky’i; heh-in teng hwe-dzing, ts’ô-feh-to t’in we peh gyi tsô-djü pun-pin; wa yiu hyü-to tsing-kw’e zah-deo fi-c’ih-læ, ziang fông-p’ao ka-go. Yiæ-su 1669nyin, teng-cü yiu nyi-sæn-væn nying peh gyi mih-diao de. Ing-we keh sæn-kyiah-’ô tsiu-we di-t’u jih-dzæ hao, keh-lah nying-kô dæn-ming ng dza p’ô-shü-shü, yia dzing-gyiu yiu nying we ky’i deng-go.

西基里海岛是属那不勒斯该管个。样样都等以大利差弗多。西基里地方也有一座火山叫勒以大拿^[1]山，比维苏维还高，有时候爆出来也更加厉害。虽即箇乌碎等海口路差一百多里，有时候爆出来个喇哦箇星一直会流落海里去。黑烟等灰尘差弗多天会拨其遮住半边。还有许多整块石头飞出来，像放炮介个。耶稣 1669 年，趸注有二三万人拨其灭掉了。因为箇山脚下周围地土实在好，箇拉人家但明^[2]尔咋怕势势，也仍旧有人会去庵个。

[1] Etna, 现译为埃特纳

[2] 任凭

Keh-sing Lih-peh-li hæ-tao yia z Na-peh-leh-s kæ-kwun-go. Keh-deo yia-yiu ih-zo ho-sæn kyiao-leh S-tông-bo-li sæn. Keh-go sæn z nyih-nyih yia-yia læ-tih dziah, ho-deo yün-yün sæn-s pah li-lu tu k’en-kyin go.

箇星立不里^[1]海岛也是那不勒斯该管个。箇头也有一座火山，叫勒斯当婆里^[2]山。箇个山是日日夜夜来的着，火头远远三四百里路都看见个。

[1] Lipari, 现译为利帕里

[2] Stromboli, 现译为斯特龙博利

3. To-s-kyüô-neh di-fông yiu 5000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 5,0000, pah-sing pi Yi-da-li nen-pin, shü-vi fu-tsoh tin, lih-fah yi pi gyi-lah hao-tin, di-fông z voh Ao-di-li-üô kæ-kwun-go, yin-dzæ To-s-kyüô-neh: wÔng z Ao-di-li-üô wÔng-ti zi-kô-nying.

3. 多斯加纳地方有 5000 转方洋里，户口有 15,0000，百姓比以
大利南边势微富足点。律法又比其拉好点，地方是服奥地利亚该管
个，现在多斯加纳王是奥地利亚皇帝自家人。

Kying-dzing kyiao-leh Veh-lo-leng-s; di-fông veng-nga hao;
dzong-zin yiu hyü-to yiu-ming-deo-go doh-shü-nying z-keh-deo c'ih-
go.

京城叫勒佛罗伦斯^[1]。地方分外好。从前有许多有名头个读书人是箇头出个。

[1] Florence, 也译为佛罗伦萨

Dæn-z k'o-sih ziang bih-go Lo-mô-kyiao di-fông yia z feh-hyü
nying k'en Sing-kying. Gyiу-nyin-ts yiu ih-go cü-'eo teng, kyi-go beng-
yiu-kô,. dô-kô k'en-k'en Sing-kying, kwun-fu teh-cü ziu tsiang keh
kyi-go-nying long-tsong c'ong-kyüing c'ih-ky'i de.

但是可惜像别个罗马教地方，也是弗许人看《圣经》。旧年子
有一个诸侯等几个朋友家，大家看看《圣经》，官府得知就将箇几
个人拢总充军出去了。

4. Mi-læn teng We-ne-seh ti-di-fông yiu 1,8000 cün-fông yang-li,
wu-k'eo yiu 470,0000, tu z Ao-di-li-üô kæ-kwun-go. We-ne-seh kying-
ding z læ hyü-to hæ-tao zôn-g-teng, z yiu 500 to kwang gyiao lin-long-
tih go, nying-kô læ-ŭóng tu z yüong siao-jün, tsing-ziang dông-deo
nying yüong gyiao-ts ka-go.

4. 米兰等韦内瑟^[1]底地方有 1,8000 转方洋里，户口有
470,0000，都是奥地利亚该管个。韦内瑟京城是来许多海岛土顶，
是有 500 多梗桥连拢的个，人家来往都是用小船，正像荡头人用轿
子介个。

[1] Venice, 现译为威尼斯

Yi-da-li li-hyiang, wa-yiu ih-go siao-koh, kyiao-leh Teh-li-z-ti, yia
z kwe Ao-di-li-üô kæ-kwun-go, di-fông yiu 4000-cün-fông yang-li,
wu-k'eo yiu 50,0000.

以大利里向，还有一个小国叫勒德利士底^[1]，也是归奥地利亚该管个，地方有 4000 转方洋里，户口有 50,0000。

[1] Trieste，现译为蒂利亚斯特

5. Sah-r-tih-nyi-üô, z dzong ih-go hæ-tao c'ih-ming-go. Koh-veng yiu 1,5000 cün-fông yiang-li: wu-k'eo yiu 360,0000: pah-sing pi Yi-dali bih-c'ü di-fông keng-kô ming-bah. Gying-læ sæn-s nyin li-hyiang, wông-ti zi fah ih-dao ts-i, cing pah-sing-lah kong-kyü nying tso-kwun, hao teng gyi dô-kô zao lih-fah, bæn kong-z keh-sing.

5. 撒尔的尼亞是从一个海岛出名个。国份有 1,5000 转方洋里，户口有 360,0000。百姓比以大利别处地方更加明白。近来三四年里向，皇帝自发一道旨意，准百姓拉公举人做官，好等其大家造律法，办公事箇星。

6. [1] Mo-neh-ko koh-veng tsih-yiu 52 cün-fông yiang-li: wu-k'eo tsih-yiu 7000 kwông-kying. Yia z zi yiu-ih-go koh-wông, dæn-z ing-we koh-veng siao, keh-lah yia jün-k'ao Sah-r-tih-nyi-üô pao-wu gyi-lah-go.

6. 摩纳哥^[1]国份只有 52 转方洋里，户口只有 7000 光景。也是自有一个国王，但是因为国份小，箇拉也全靠撒尔的尼亞保护其拉个。

[1] 原文错印为 mō-neh-ko

7. Pô-r-mô, koh-veng 2200 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 46,5000.
7. 巴尔马, 国份 2200 转方洋里, 户口有 46,5000。
8. Mo-teh-nô, koh-veng yiu 2000 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 40,0000.
8. 摩德拿, 国份有 2000 转方洋里, 户口有 40,0000。
9. Lu-kyüô, koh-veng tsih-yiu 400 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 16,5000. Keh sæn-t'ah di-fông tu z zi yiu ih-go koh-wÔng-go.
9. 卢加, 国份只有 400 转方洋里, 户口有 16,5000。箇三墳地方都是自有一个国王个。
10. Sing Mô-li-nyiah, koh-veng tsih-yiu 22 cün-fông yiang-li, wu-k'eo 7000, sön z pah-sing zi tso cü-i, dæn-z k'ao-djôh kyiao-wÔng go shü-dao pao-wu gyi go. Keh-t'ah di-fông koh-veng se-tsих ka ih-ngæn-ngæn do, lih-lih koh tao yi-kying yiu 1300 to nyin. 'Ah-kôh li-hyiang dzong m-neh t'ing-kyin yiu nying bæn si-ze ko.
10. 圣马利涅, 国份只有 22 转方洋里, 户口 7000, 算是百姓自做主意, 但是靠着教皇个势道保护其个。箇墳地方国份虽即介一眼大, 立立国倒已经有 1300 多年。合国里向从呒得听见有人办死罪过。

Meng-go shih-wô. 问个说话

Lo-mô koh-veng to-siao do? Wu-k'eo ni? Voh jü kæ-kwun go?
Kong-z keh-sing kwe jü bæn? Pah-sing-lah dza-go? Lo-mô-koh teng
bih-koh pi-ky'i-læ dza-go? Lo-mô-dzing kyin-læ soh-go u-sen? Iah-'en
Meh-z-loh yiu soh-go shih-wô tin-djôh gyi? Yin-dzæ nying yiu pi kwu-
z-tsin to ma? Yiu soh-go kwu-tsих læ-kæn? Li-pa-dông dza-go? KÔng-
tao keh-go Pe-teh-dÔng dza wô-tih?

罗马国份多少大？户口呢？服谁该管个？公事箇星归谁办？百姓拉咋个？ 罗马国等别国比起来咋个？ 罗马城建来啥个鸟碎？ «约翰默示录» 有啥个说话点着其？现在人有比古时节多吗？有啥个古迹来间？礼拜堂咋个？讲到箇个彼得堂咋话的？

Na-peh-leh-s koh-veng to-siao do? Wu-k'eo ni? Sang-i dza-go? Di-
cing to feh to? Di-cing z soh-go kÔng-kyiu? Vi-su-vi sæn dza-go? Sæn-
kyiah-'ô yiu soh-go kwu-tsих gyüih-c'ih-læ? Yi-da-nô sæn dza-go? S-
tÔng-bo-li sæn dza-go?

那不勒斯国份多少大？户口呢？生意咋个？地震多弗多？地震是啥个讲究？ 维苏维山咋个？ 山脚下有啥个古迹掘出来？以大拿山咋个？斯当婆里山咋个？

KÔng-tao To-s-kyüô-neh dza wô-tih? Mi-læn teng We-ne-seh dza-go? Teh-li-z-ti ni? Sah-r-tih-nyi-üô pi Yi-da-li bih-c'ü dza-go? Mo-neh-ko dza-go? Pô-r-mô ni? Lu-Kyüô? Mo-teh-nô? Sing-Mô-li-nyiah?

讲到多斯加纳咋话的？米兰等韦内色咋个？德利士底呢？撒尔的尼亞比以大利别处咋个？摩纳哥咋个？巴尔马呢？卢加？摩德拿？圣马利涅？